

PROGRAMMID

ÜLDHARIDUSLIKU KOOLI
MUUSIKAKLASSIDELE

Tallinn
1970

EESTI NSV HARIDUSMINISTEERIUM

PROGRAMMID
ÜLDHARIDUSLIKU KOOLI
MUUSIKAKLASSIDELE

Tallinn
1970

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Arhiivkogu
77885

ARHIIVKOGU

S a a t e k s

Muusikaklassidel on täita oluline ülesanne õpilaste igakülgtsel arendamisel. Andes õpilastele muusikalise üldhariduse ja elementaarse pillimänguuskuse, peavad muusikalised klassid kindlustama kunstilise isetegevuse edasise arenemise (eriti instrumentaalmuusika osas), samuti aitama elustada koduse musitseerimise traditsiooni, mis senini on üpris unarusse jäänud. Oluline on muusikaklasside osa ka teadliku kontserdipubliku kasvatamisel. Ja muidugi võimaldab muusikaklasside võrk üle kogu vabariigi välja selgitada muusikaliselt andekaid noori ja suunata neid spetsiaalsetesse õppeasutustesse.

Et abistada muusikaklasside õpetajaid nende vastutusrikas töös ning allutada kogu õpetus ühtsetele meetodilistele printsiipidele, on vastava eriala spetsialistide poolt koostatud solfedžoprogramm ning akordioni, viiuli ja klaveri eriala programmid. Programmide kasutamise hõlbustamiseks avaldab ENSV Haridusministeerium need ühiste kaante vahel.

Iga eriala programm on varustatud meetodilise sissejuhatusega. Selles käsitletakse antud instrumendi õpetamise meetodika põhialuseid ja nende seost muusikalise kasvatustööga. Meetodilisele osale järgneb programmi põhiosa, mis sisaldab klasside kaupa järjestatult nõudeid aasta jooksul läbivõetava ja eksameil esitatava repertuaari ja heliredelite kohta ning soovitatava repertuaari nimekirja. Viimase põhjal peab õpetaja koostama igale õpilasele individuaaltöökava, arvestades seejuures õpilase muusikalist ja mängutehnilist taset ning nähes ette edasise arengu perspektiive.

S O L F E D Ž O P R O G R A M M
üldharidusliku kooli muusikaklassidele.

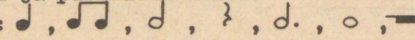
Tund toimub üks kord nädalas à 60 min.

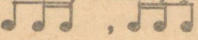

I klass.

1. Astmenimed ja käemärgid. Solfedžeerimine relatiivse astmestimboolika alusel.

JO LE MI NA SO RA DI JO
I II III IV V VI VII VIII(I)

Laulda lihtsaid viisikäike (paigutise kahehäälsusega) käemärkide ja rändnoodi järgi.

2. Absoluutsed helikõrgused, nende nimed (noodinimed). Nootide asukohad joonestikul ja klaviatuuril.
Viuli- ja bassivõti (sol- ja fa-võti).
Oktaavid.
3. Terve- ja pooltoon.
4. Heliredelid: Do, Sol, Fa, Re mažoorid (laulda noodnimedega);
♯, ♭ ja nende asukohad võtmes.
5. Toonika. Toonika tabamine lõpetamata muusikalises fraasis. Püüavad ja püümatud helid.
6. Rütm: ja vastavad rütmisilbid (kasutada neid rütmisilpe, mis on kasutusel laulmistundides).
7. Takt, taktijoon, lõpumärk, kordusmärk.
8. Meloodia kuuldeline analüüs:
1) viisi samm
2) viisi hüppe
3) viisi seisak
9. Tempo: kiire, aeglane.
10. Dinaamika: p, f, crescendo, diminuendo.
11. Diktaadid: 1) mäludiktaat - rütmiline (rütmilise plaksutamise küsimus-vastus põhimõttel) või meloodiline (lihtsate motiivide

4. T, S, D laulmine õpitud helistikes.
5. Intervallid: puhas priim, oktaav, kvint ja kvart, nende tu-
ginemine heliastmikule. Õpitud intervallide kuuldeline eral-
damine.
6. Transponeerimine (lihtsate laulude transponeerimine sekundi
võrra).
7. Motiiv, fraas, lause, periood (seoses laulu analüüsiga).
8. Rütmid: ,
9. Diktaadid (suuline ja kirjalik).
10. Lihtsate kahehäälsete laulude solfedžeerimine.

IV klass.

1. Eelmistel aastatel õpitu kordamine.
2. Helistikega tutvumine: mažoorid ja minoorid 4 võtmemärgini
(minoor loomulik, harmooniline ja meloodiline).
3. Mažoor- ja minoorikolmkõla laulmine antud astmest üles ja al-
la.
4. T₆, T₆₄ laulmine ja kuuldeline eraldamine mažooris ja minoo-
ris.
5. Intervallid: suur ja väike terts ja sekst (laulmine ja kuul-
deline analüüs).
6. Rütmid: , (triool).
7. Diktaadid (meloodilises diktaadis kasutada ka harmoonilist ja
meloodilist minoori).
8. Kahehäälsete harjutuste solfedžeerimine.

V klass.

1. Eelmistel aastatel õpitu kordamine.
2. Tähtnimetused: C D E F G A H C (H - laulame "ho").
3. Helistikud: kuni 5 võtmemärgiga mažooride ja minooride laul-
mine, kasutades noodi- ja tähtnimesid.
4. D₇ , selle lahendamine T-sse ja VI astme kolmkõlasse. (Ehita-

- da ja laulda antud helistikus D₇ koos lahendustega).
- Intervallid: suur ja väike septim.
 - Taktimõõdud 3/8, 6/8 (solfedžeerimine ja diktaadid neis taktimõõtudes).
 - Sünkoop: 1) taktisisene
2) taktidevaheline
 - Diktaadid (kasutada ka paigutist kahehäälsust).
 - Ühe- ja kahehäälsete harjutuste solfedžeerimine õpitud taktimõõtudes.

VI klass.

- Eelmistel aastatel õpitu kordamine.
- Kuue võtmemärgiga helistikud.
- Heliredelite laulmine, kasutades läbiminevat kromatismi (altee-reeritud II, IV ja VI aste).
- Intervallide süvendav kordamine (konsonantsid ja dissonantsid). Dissonantside lahendamine helide kulgevuse printsibil).
- T, S, D kolmkõlade ja sekstakordide kuuldeline eraldamine (järgnevustes).
- D₇ pöörded lahendustega T-sse (ehitada ja laulda antud helistikus).
- Diktaadid. (Kasutada sünkoop, triooli ja pause nii rütmi- kui ka meloodilistes diktaatides. Kasutada ka kõiki õpitud taktimõõte.)
- Solfedžeerimine (ka 6/4 taktimõõdus).

VII klass.

- Eelmistel aastatel õpitu kordamine.
- Seitsme võtmemärgiga helistikud.
- Enharmonism ja kvindiring.
- D₇ pööretega (ehitada ja laulda antud helist, kuuldeline analüüs).

5. VII₇, > VII₇ lahendustega (ehitada ja laulda antud helistikus ja antud helist).
6. Intervallide ehitamine ja laulmine (ning kuulamine) antud helist üles ja alla.
7. Kromaatilise heliredeli õigekirjutus ja laulmine.
8. Diktaadid (ka lihtsaid kahehäälseid diktaate).
9. Solfedžeerimine.

VIII klass.

Põhiülesandeks jääb kogu õpitud materjali süvendav kordamine. Sellele lisaks:

1. Modulatsioon ja kaldumine (dominantelistikku ja paralleelelistikku). Tonaalne ja moduleeriv periood.
2. Kadents (täis- ja poolkadents, liht- ja liitkadents).
3. Akordimärgid.
4. Helihark (kammerton) ja selle kasutamine.
5. Diktaadis kasutada paiguti ka kromatismi ja modulatsiooni.

Nõuded muusikaklassi lõpetajale.

1. Solfedžeerimine koos taktiviipamisega (2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8).
2. Heliredelite ja nende põhikolmkõlade laulmine.
3. Akordide ehitamine, laulmine ja kuuldeline eraldamine (ka järgnevustes).
4. Intervallide ehitamine ja laulmine (üles ja alla).
5. Diktaadid - suuline ja kirjalik (ka lihtne kahehääline diktaat).

ÜLDHARIDUSLIKU KOOLI MUUSIKAKLASSI AKORDIONI ERIALA

P R O G R A M M

Õppeaine nimetus	Nädalatundide arv					
	I	II	III	IV	V	VI
Akordion	2	2	2	2	2	2
Solfedžo ja muusikateooria	1	1	1	1	1	1
Muusikaliteratuur			1	1	1	1
Orkester			1	1	1	1

Õppetöös muusikaklassi akordioni erialal peab õpetaja silmas pidama järgmisi põhilisi ülesandeid:

1. Õpetaja peab andma õpilastele õiged algteadmised akordionimängust.

2. Õpetaja peab selgitama õpilastele, milline on instrumendi ja käte õige asend akordionimängul ning edaspidises töös nõudma sellest kinnipidamist.

3. Tuleb rangelt nõuda otstarbekohase aplikaatuuri kasutamist.

4. Õpetaja peab arendama õpilases oskust kuulata oma ettekannet.

5. Õpetamisprotsessis tuleb tähelepanelikult jälgida õpilase akordioni löötsa liikumist, juhtida õpilase tähelepanu õigele fraseerimisele ja štrihhidele ning nõuda nende täpset täitmist.

6. Õpilase mäng peab olema vaba, sundimatu ning loomulik.

7. Iga klassi õpilane peab oskama mängida programmis ettenähtud heliredelesid, etüüde ja palasid, mis raskusastmelt vastaksid antud klassi nõuetele.

8. Igale õpilasele tuleb õppeaasta alguses koostada individuaalplaen, kus oleks märgitud aasta jooksul läbivõetavad heliredelid, etüüdid ja palad.

9. Iga õpilane peab esinema 2 korda aastas. Erandiks on I

klassi õpilased, kes esinevad ainult kevadisel kontserdil.

10. Et kontrollida õpilaste tehnilist baasi, tuleb kevadel korraldada nn. tehniline arvestus, kus õpilased esitavad programmis nõutud heliredeleid.

11. Igal õpilasel peab olema nõuetele vastav instrument. Pole mõeldav, et algaja, 9-10-aastane laps, alustaks õppimist 120-bassilisel instrumendil. Iga õpilase jaoks tuleb akordioni rihmad individuaalselt välja reguleerida. Õpetaja peab kontrollima ka seda, et õpilase akordioni lõõts oleks korras ega laseks õhku läbi.

I klass

Aastanõuded. Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt

6 - 8 etüüdi,

8 -10 pala.

Nõuded heliredelite alal.

I poolaastal: mažoorheliredelid Do, Sol, Re, Sib aeglases tempos kahe oktaavi ulatuses kummagi käega eraldi. Kolmkõla.

II poolaastal eelnimetatud heliredelid kahe käega koos aeglases tempos. Kolmkõla. Tutvumine 3-häälsete akordidega. Akorde mängida ainult parema käega. Kindlasti nõuda lõõtsa liikumises teatud süsteemi, mille peab andma õppejõud ise (soovitav iga 4 heli järgi).

Eksaminõuded:

1. Etüüd.

2. Aeglase liikumisega meloodiline pala.

3. Kiirema liikumisega pala (rahvatants või rahvalaul).

Näidisrepertuaar:

I klass.

Etüüdid: H.Ek - Nr. 1

H.Ek - Nr. 2

Czerny - Nr. 50

Czerny - Nr. 51

Pal : Eesti rahvaviisid

1. Kevadel

2. Kevade tulnud
 3. Ketramas
 4. Tiiu, talutütrekene
- Rahvalaulud, lastelaulud:
1. Kassike
 2. Külvasid tütarlapsed humalat
 3. Mäe all
- Kabalevski - Lauluke
Kabalevski - Tants

II klass

Aastanõuded. Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma
8 etütüdi,
8 pala.

Nõuded heliredelite alal.

I poolaastal. Mažoorheliredelid Do, Sol, Re, Fa, Sib ka-
hes tempos štrihhidega (näiteks legato, non legato) kahe käega
koos:

- legato
- 1. kord legato
- 2. " non legato

kolmkõla ja väikesed (3-häälsed) akordid pööretega ühes tempos

II poolaastal. Tutvumine minoorsete heliredelitega (har-
mooniline ja meloodiline minoor). La, mi, re minoorid, nende
kolmkõla ja väikesed akordid aeglasel tempos kahe oktaavi ulatu-
ses, eraldi parema ja vasaku käega.

Eksaminõuded:

1. Etüüd.
2. Aeglane pala (soovitav väike polüfooniline teos).
3. Kiirema liikumisega pala (klassikaline teos).

Näidisrepertuaar:

Etüüdid: Czerny - Nr. 55

Czerny - Nr. 56

Schytte - Nr. 58

Gnessina - Nr. 67

Palad: Bach - Aaria (re - min.)

Mozart - Bourrée

Mozart - Menuett

Beethoven - Ekossees

Brahms - Hällilaul

Tormis - Ünapuuõieke

Vigla - Unelaul

Glinka - Polka

Schubert - Ekossees

Esti rahvaviis - Igäühel oma pill

Tatari rahvaviis - Peegel

Esti tantsuviis - Vanamemme tants

Esti tantsuviis - Väandra polka

Esti tantsuviis - Jooksupolka

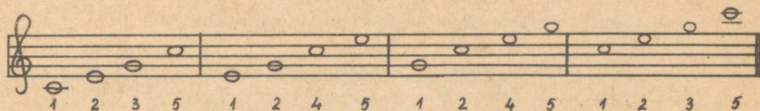
Esti tantsuviis - Puuratas

III klass

Aastanõuded. Üppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt
8 etüüdi,
8 pala.

Nõuded heliredelite alal:

I poolaastal. Mažoorheliredelid Do, Sol, Re, La, Fa, Sib, Mib, 2 tempos štrihhidega kahe käega koos, pikk kolmkõla, akordid. Tutvumine mažoorsete arpedžode e. murdakordidega (mängida ainult aeglases tempos kummagi käega eraldi).

II poolaastal. Murdakordid kahe käega koos, aeglates tempos. Minoorheliredelid la, mi, re, sol, nende kolmkõla ja akordid koos kätega kahes tempos.

Eksaminõuded:

1. Etüüd
2. Polüfooniline pala
3. Klassikaline pala

Näidisrepertuaar.

Etüüdid: H. Ek - Nr. 3

H. Ek - Nr. 4

H. Ek - Nr. 5

H. Ek - Nr. 6

Palad: Tšaikovski - Vana prantsuse lauluke

Schubert - Valss

Mozart - Menuett ooperist "Don Juan"

Glinka - Lõoke

Weber - Merineidude laul ooperist "Oberon"

Neefe - Allegretto

Türk - Tants

Mirek - Sünnipäevaks

Ojakäär - Kutse tööle

Kapp - Pioneeride-mitsuurinlaste marsš

IV klass

Aastanõuded. Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt

8 etüüdi,

8 pala.

Nõuded heliredelite alal:

Mazooreheliredelid Do, Sol, Re, La, Mi, Si, Fa, Sib, Mib,

Lab, Reb kolmes tempos štrihhidega, kolmkõla, murdakordid, akordid (3-häälsed). Tutvumine 4-häälsete akordidega.

Minoorheliredelid la, mi, si, fa \sharp , re, sol, do, fa - kolmes tempos štrihhidega, kolmkõla, akordid ja murdakordid.

Näiteks kolmes tempos heliredel:

- legatos,
- legatos, non legatos
- legatos, staccatos

- (lõõtsavahetused): - iga 4 noodi järel
 - iga 8 noodi järel
 - iga 16 noodi järel

Ekseminõuded:

1. Etüüd
2. Polüfooniline pala
3. Nõukogude helilooja teos või klassikaline pala.

Näidisrepertuaar.

Etüüdid: H.Ek - Nr. 9

H.Ek - Nr. 12

H.Ek - Nr. 14

H.Ek - Nr. 15

Palad: Tšaikovski - Itaalia lauluke

Beethoven - Kooparav

Beethoven - Romanss sonatiinist Sol-mažoor

Schumann - Marss

Maikapar - Valss

Händel - Sarabanda

Bach - Allegro

Scarlatti - Larghetto

Ernesaks - Randlaste tants

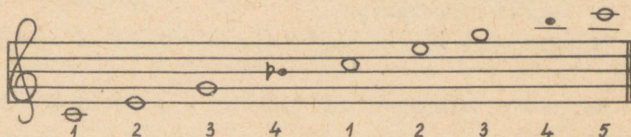
V klass

Aastanõuded. Õpilane peab õppeaasta jooksul läbi võtma
8 etüüdi,
8 pala.

Nõuded heliredelite alal.

Kõik mažoorheliredelid ja kõik minoor-heliredelid kolmes tempos štrihhidega, kolmkõla, akordid, murdakordid. Tutvumine dominantseptakordiga (D₇)

Näide: D₇ noodist Do

Eksam nõuded:

1. Etüüd
2. Polüfooniline teos
3. Klassikaline teos
4. Nõukogude helilooja teos (soovitav estraadimuusikast)

Näidisrepertuaar.

Etüüdid: H.Ek - Nr. 33

H.Ek - Nr. 36

H.Ek - Nr. 43

H.Ek - Nr. 44

Lack - Etüüd-tarantella

Palad: Clementi - Sonatiin nr. 2 (Sol-mažoor)

Kuhlau - Rondo

Bach - Prelüüd (sol-minoor)

Bach - Largo

Beethoven - Rondo sonatiinist (Fa-mažoor)

Dunajevski - Noorte laul

Dargomõžski - Tants

Glinka - Andaluusia tants

VI klass

Aastanõuded. Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt
8 etüüdi,
8 pala.

Nõuded heliredelite alal.

Kõik mažoorheliredelid ja kõik minoorheliredelid 3-4 tempos erinevate štrihhidega. Kolmkõla, 3- ja 4-häälsed akordid, murdakordid, D_7 - samuti kolmes tempos. Kui õpilane on võimekas, siis võiks läbi võtta veel heliredelid tertsis, sekstis, lahku minevalt, segaštrihhidega jne.

Näiteks võib segaštrihhide puhul vahelduda staccato ja legato.

Heliredelite mängimisel tertsis alustab bass heliredelit I astmest, kuna parem käsi samal ajal alustab III astmest. Sekstide puhul on bassis III aste, paremas käes aga I aste.

Eksaminõuded:

1. Etüüd
2. Polüfooniline teos
3. Klassikaline teos
4. Nõukogude helilooja teos

Näidisrepertuaar.

Etüüdid: H.Ek - Nr. 45

E.Ek - Nr. 46

Bertini (Krestomaatia V kl.)

Belinov (Krestomaatia V kl.)

Palad: Glinka - Kahehääline fuuga

Rahmaninov - Itaalia polka

Bach - Gavott

Ljadov - Kaanon

Šostakovitš - Hispaania tants

Besti rahvatants - Tuljak

Soovitav on kasutada järgmisi õpikuid ja repertuaari-kogumikke.

1. Pedagoogilise repertuaari krestomaatia I-II kl.

2. Pedagoogilise repertuaari krestomaatia III-IV kl.
3. Pedagoogilise reptertuaari krestomaatia V kl.
4. Henrich Ek - 50 etüüdi akordionile.
5. Kogumik noorele akordionistile (1965.a. Budapest).
6. A. Mirek - Akordionimängu kool.
7. L. Vigla - Akordionimängu õpik.
8. A. Ivanov - Akordionimängu õpik iseõppijale.
9. Repertuaari akordionimängu õppimiseks (Ed.Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut - Tallinn, 1964.a.)

See on vaid väike osa akordionile ilmunud repertuarist. Enamus nimetatud kogumikest on ilmunud korduvalt ja on seetõttu kergemini kättesaadavad. Kuid lisaks neile üldtarvitatavatele väljaannetele võib leida palju huvitavaid teoseid. Pedagoog peab pidevalt otsima uut ja tutvuma ilmuva repertuaariga. Tuleb hoiduda individuaalplaanide liigsest ühetaolisusest.

ÜLDHARIDUSLIKU KOOLI MUUSIKAKLASSI
VIIULI ERIALA
P R O G R A M M

S i s s e j u h a t u s .

Ülesanne, mis seisab muusikaklassi eriala õpetaja ees, on väga laishaardeline ja ulatuslik. Kui professionaalses muusikaõppeasutuses omandatakse peale eriala veel teisi, erialaga mitmekülgsest seotud teadmisi, siis muusikaklassides on selliste teadmiste omandamine õppeplaani kohaselt tunduvalt kitsam. Kuigi professionaalne õppeasutus valmistab ette vastavate erialade spetsialiste, muusikaklassid aga peamiselt isetegevuslasi, on üldine eesmärk sama: aidata kaasa üldisele muusikakultuuri arengule, kasvatada inimesi esteetiliselt jne. On selge, et muusikaklassi eriala õpetaja töö ei või piirduda üksnes spetsiifiliste selgitustega. Sellisel juhul jääks õpilane oma muusikaalastelt teadmistelt ühekülgseks. Arvestades õpilase vanust, teadmiste taset, omandamisvõimet jne., tuleks vastavalt sellele äratada temas huvi muusikaajaloo vastu, selgitada muusika mõju mitmekesisust, aidata orienteeruda neis tunnetes ja probleemides, mida muusika esile kutsub, rikastada õpilaste fantaasiat. On vajalik arendada õpilases oskust näha ilu ja värve mitte ainult silmadega, vaid ka läbi kuulmise. Tarvilik on selgitada kunsti puudutavaid küsimusi. Kunstist saadud esteetiline nauding, elamus, tunnete rohkus ja kirevus hakkab ülekantud kujul kajastuma inimese igapäevases elus ja tegevuses - käitumises, kõnes jne. Kõik see omab tähtsat osa isiksuse kujunemises.

Metoodilisi juhendeid.

Töös algastmel võib õpetaja kohata mitmeid asjaolusid. Arvestades konkreetset olukorda, otsustab õppejõud ise, millise töömeetodi ta valib. Võimalusi selleks on palju.

Milles need võimalused siis seisnevad?

Muusikaklassi õpetaja peab arvestama, et

1) muusikaklassides alustatakse õpinguid küllaltki erinevas vanuses;

2) pillimängu võimaldatakse enam-vähem kõigile, kes sellest huvitatud on;

3) õppijate areng võib olla väga ebatühtlane.

Kõik taolised asjaolud tingivad ka erinevaid meetodeid.

Viiuldajate ettevalmistamisel kasutatakse väga mitmesuguseid tundide läbiviimise meetodeid - küll tegeldakse iga õpilasega individuaalselt, küll viiakse läbi ka rühmatunde. Paljud õpetajad kasutavad mõlemaid võimalusi. Sageli arvatakse, et mitme õpilasega korraga töötada on vaja ainult üsna õppetöö algetapil. Selline arvamus ei ole põhjendatud. Selle kummutamiseks piisab parimate viiuldajate elulugude lehitsemisest. Et töö mitme kuni mitmekümne õpilasega korraga on ratsionaalne, on juba väga ammu kogetud tõde. On aga selge, et selline töö eeldab õpilaste enam-vähem ühtlast taset ja on ainult siis produktiivne, kui pedagoogi poolt esitatud probleemid on igale õpilasele uudsed ja vajalikud. Grupitundide vajalikkust ei tule loomulikult võtta absoluutsena. Võib tuua palju näiteid, eriti kaugemast minevikust, mil tegutsesid samuti väga head viiuldajad, keda õpetati aga hoopis teisiti. Kuid meie tänapäeva elutempo ja nõuded on ka hoopis teised. Inimene peab peale pillimängu oskama ja teadma väga palju muud, orienteeruma väga mitmesugustes eluprobleemides. See kõik nõuab aega ja omakorda oskust aega ratsionaalselt ning minimaalselt kulutada.

Arvestades muusikaklasside õpilaste erinevat taset, peab muidugi küllalt suur protsent olema individuaaltunde. Võimaluse korral tuleks aga tunde anda ka korraga mitmele õpilasele. Tundide kogupikkus nädalas võiks olla 90 min. Väikestele lastele tuleks anda lühemad tunnid, aga sagedamini - väikesed vajavad tihedamat kontrolli, kuna nad unustavad kiiremini.

Näiteks: nädalas 2 x à 30 min. individuaaltunde

1 x (30 min.) rühmatund (2-3 last).

Rühmatunnis tekib laste vahel võistlusmoment. See omakorda tõstab laste aktiivsust ja tähelepanu. Laste suhtumine teineteise mängu

on küllalt kriitiline.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata lapse kehahoiule. Õige käteasendi puhul ei ole üldine hoiak tihti hoopiski rahuldav. Enamus lapsi, kes alustavad viulimängu õppimist, armastavad mängu ajal kõhtu ettepoole ajada. Ka hingamine jääb sageli nõrgaks, sest selg kipub küüru vajuma. Tunni jooksul tuleb vähemalt kord võimaldada lastel end sirutada, sooritada kükke ja lõdvestavaid harjutusi.

Esimese klassi õpilase repertuaar on väga minimaalne. Alguses on peamiseks eesmärgiks saavutada õpilase juures loomulik, sundimatu keha- ja kätehoold. Seejärel omandatakse lihtne parema käe liikumine ja vasaku käe mäng esimeses positsioonis. Repertuaar koosnegu lühikestest ja lihtsatest paladest, etüüdidest, harjutustest ja helireedelitest. Algusest peale peab õpilase tähelepanu suunama õigele intoneerimisele, pidevalt arendama temas oskust tähelepanelikult kuulata. Töötades intonatsiooniga tuleks lähtuda heli kahest omadusest. Need on kõrgus ja tämber. Otstarbekas on tutvustada õpilasele klaviatuuri. On vaja, et õpilane suudaks laulda või vilistada seda pala, mida ta instrumendil õppima hakkab. Instrumendil helikõrgusega eksimine võib vahel olla tingitud tehnilisest lohakusest, sõrmede kohmakusest jne., kuid eksimine lauldes või vilistades on juba tingitud helikõrguse ebaõigest ettekujutamisest. Loomulikult tuleb siin arvestada õpilase häälejuhtimise võimet (on lapsi, kes kuulevad õigesti, aga ei suuda laulda).

Intoneerimisega samaväärne on transponeerimine ja viisilõikude mängimine ühest ning samast helist, kuid erinevatel keel- tel, s.t. erinevates positsioonides. Positsioonide tutvustamisel ei ole vaja lähtuda teoreetilisest liigitusest. On lihtsalt vaja õpilases tekitada vajadus mängida sõrmlaua erinevates kõrgustes ja sellejuures kindlasti anda aega õigete nootide leidmiseks. On vaja juhtida tähelepanu käe asendi ökonoomsele muutmisele vajalikus suunas. Nii hakkab õpilane ise tunnetama sõrmede vahekordi ja vahede suurust. Enneaegne positsioonide selgitamine teooriast lähtudes võib viia nii dogmaatilisuseni aplikatuuris kui ka ülemiste positsioonide kartmiseni.

Positsioonide teoreetiline skematiseerimine olgu abinõuks terminoloogias, mitte aga lähtepunktiks positsioonide õppimisel.

Rütmialane töö nõuab paralleelset tööd poognajaotusega.

Harjutusi rütmi arendamiseks on olemas palju ja mitmekesiseid. Selles küsimuses on vastutusrikas ülesanne solfedžoõpetajal. Kahtlemata kuulub siin suur osa tööst ka viiuliõpetajale, kuid viiuliõpetaja tähtsamaks ülesandeks on poognajagamise selgitamine vastavalt rütmi nõuetele. Õpilase mäng võib olla rütmiliselt õige, kuid samal ajal võib poognajamine olla puudulik. Muusikalise mõtte selgemaks ja reljeefsemaks esiletoomiseks on tarvis teatud noote rohkem rõhutada (või vastupidi). See tingib poogna pikemat (või lühemat) läbitõmbamist, vaatamata sellele, et helide vältus võib olla võrdne. On oluline, et õpilane tunnetaks poognajagamist juba noodiga tutvumisel, ilma pilli abita.

Juba varakult on vaja õpetada noodist lugemist. Vähe on sellest, kui töö tunnis piirdub vaid uute palade õppimise ja vanade viimistlemisega. Peab loovutama mõned minutid ka täiesti uus nooditeksti lugemiseks. Otstarbekas on kui õpetaja ise kirjutab selleks lihtsaid harjutusi ja palasid. Harjutused olgu erinevates taktimõõtudes. Iga järgmise harjutuse või palaga omandagu õpilane peale uute võtete ka uusi teoreetilisi teadmisi. Koduste ülesannete hulgas võiksid olla ka mõned sellised lood, mis õpilane ise seisvalt läbi töötab ja millele õpetaja hiljem hinnangu annaks. Suurt tähtsust peab õpetaja omistama ökonoomsele ja otstarbekale harjutamisele. Oleks hea, kui õpetaja aitaks õpilasel koostada harjutamise plaani. Arvestades õpilase vanust, töövõimet, iseloomu (rahalik, kärsitu jne.), harjutamisvõimalusi jm., tuleks igale õpilasele koostada erinev plaan, arutada see läbi nii õpilasega kui ka tema vanematega.

Harjutamise aega oleks soovitav jagada erinevateks osadeks.

Näiteks: kui õpilane käib koolis õhtupoolses vahetuses ja talle on ette nähtud päevas 60 min. harjutamiseks, võiks soovitada järgmist võimalust:

20 min. hommikul

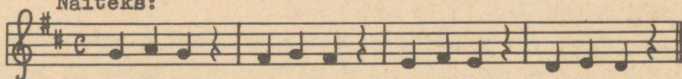
20 min. päeval (enne kooliminekut)

20 min. õhtul.

Kõige nõudlikumaid harjutusi tuleks õppida hommikul ja päeval, õhtul aga peamiselt korrata. Harjutamiseks kulutatud aeg ärge olgu pikk, vaid pigem lühike, aga suure kasuteguriga.

Omaette probleemi moodustab nooditeksti päheõppimine. Et see pikka aega ei nõuaks, peab õpilases arendama võimet "haarata" teksti nii nägemise kui ka kuulmise teel kujundiliselt.

Näiteks:

Sellise ja paljude taoliste harjutuste lugemisel vaata algaja õpilane ette kõige rohkem ainult ühe noodi. Kui ta mängib selle harjutuse aeglaselt läbi, ei märka ta kohe teatud kujundi kordumist erinevatel astmetel (sekvents). Kui aga õpetaja juhib sellele tähelepanu, on õpilane pärast nooditeksti lühiajalist silmitsemist suuteline esitama selle harjutuse peast.

Eelpool toodud näide on küll väga primitiivne ja taolisi ei pruugi alati esineda. Mõte seisneb aga selles, et juba selliste näidete põhjal peab õpilases arendama kujundi kui terviku märkamist. Sellisel juhul ka hiljem, kui taoline kujund esineb mõningate muudatustega, on see kergemini märgatav.

Väljendusrikkuse ja fraasi kujundamine algab koos esimese palade õppimisega. Esimesed palad omavad tavaliselt konkreetset sisu, mida dikteerib pealkiri või laulu tekst. Algajate repertuaari tuleks võimalikult rohkem lülitada tuntud lastelaulukeisi. Kui õpilasel on teada laulu sisu, siis püüab ta seda ka oma mänguga edasi anda ja nii võib saavutada küllaltki sisuka esituse.

On väga vajalik, et õpilane juba varakult õpiks mängima väljendusrikkalt ja reljeefselt, et "diktsioon" oleks selge ja mõistetav.

Osavõtt ansambli- või orkestritööst peaks algama kolmandas klassis. Mäng orkestris või ansambelis pakub õpilasele suurt huvi. Seal puutub ta kokku uue repertuaariga ja saab juurde erilaseid kogemusi ansamblimängus.

Vanemates klassides hakkab õpilane mängima ulatuslikke,

vormilt väga erinevaid teoseid. Enne uue teose õppimist tuleks pisut rääkida teose autorist ja kui vaja, siis ka ajastust, mil helilooja elas. Teose analüüsimisel peab määrama põhilised vormi osad. Vajaduse korral seletame ühe või teise vormi tekke aega ja põhjust. Samaaegselt nõuda ka õpilastelt vastavate teadmiste omandamist ja rakendamist. Selline töö arendab õpilase analüüsi- võimet, võimet tunnetada ja tajuda vormi.

On soovitatav, et vanemate klasside õpilased oleksid mõningal määral kursis kontserdieluga. Suuremates keskustes on selleks võimalusi palju ja neid tuleks kasutada. Väiksemates keskustes ja maarajoonides peab pedagoogiline kollektiiv hoolitsema selle eest, et muusikaklasside õpilased saaksid oma muusika-alaseid teadmisi laiendada ka kontsertide külastamise teel. Võib paluda külla kollektiive või üksikesinejaid mujalt, organiseerida ühiskülastusi ekskursioonide näol, korraldada ühiskuulamisi helitehnika vahendusel jne. Peab ju muusikaklassi lõpetajast kasvama mitte ainult isetegevuslane, vaid ka haritud kontserdikülastaja ja hea maitsega inimene.

Viuli häälestamisest.

Väikeste laste õpetamisel kerkib sageli esile viuli häälestamise probleem. Paljudel lastel puudub kodus häälestamise võimalus. Mida teha? See küsimus on olnud ja nähtavasti ka jääb teatud määral kitsaskohaks. Siiski on siin võimalik üht-teist ära teha. Osaliselt päästab olukorra tundide sagedus. Kui tundide arv nädalas on küllalt suur, saab õpetaja sagedamini pilli korrastada ja ka suurem töö tehakse siis ära tunnis. Paljud lapsevanemad on pärast mõningaid õpetajapoolseid näpunäiteid suutelised häälestama viulit. Üks lahendus oleks ka harjutamisaeegade eraldamine õpilastele kooli ruumides. Sellisel juhul saab õpilast aidata kas vanem õpilane või keegi õppejõududest.

Millised oleksid perspektiivid muusikaklassides õppijail? Muusikaklasside loomine paljudes vabariigi koolides eeldab uute ja rohkearvuliste isetegevuslike kollektiivide tekkimist. Nende kollektiivide tekkeag, tegevus ja hulk sõltub suurel määral kul-

tuuritõetajate aktiivsusest ja kohalikest võimalustest. Sellised kollektiivid oleksid üheks peamiseks "tõõpõlluks" muusikaklassi lõpetajatele. On aga selge, et tublimad ja andekamad noored võivad jätkata oma õpinguid muusikaõppeasutustes.

PROGRAMM

I klass

Aastanõuded:

1. Tunda viiuli ja poogna üksikosi (+ viiuli hooldamine).
2. Tunda lihtsat nooditeksti, lihtsaid dünaamika-, striihi- ja aplikatuurimärke.
3. Osata lihtsaid harjutusi, heliredeleid ja palasid I positsioonis, striih detaché (soovitav ka legato 2 nooti).
4. 2-4 heliredelit (maž. ja min.).
5. 6-8 pala.
6. 2-4 etüüdi.

Eksamil: 1 heliredel
1 pala

Näidisrepertuaar.

Kogud: Portuganov	- Pedagoogiline kogu 1. ja 2. klassile
Fortunatov	- Noor viiuldaja I
Mostras-Jampolski	- Pedagoogiline repertuaar, I kogu
Grigorjan	- Viiulimängu kool
Rodionov	- Viiulimängu alg tunnind
Zahharina	- Esimesed sammud
Baklanova	- 16 väikest etüüdi-harjutust
Baklanova	- Heliredelid, etüüdid ja harjutused 24-s tonsalsuses
Komarovski	- Etüüdid algajale - I positsioonis
Garlitski, Rodionov, Fortunatov	- Valitud etüüdid I
Ševčik	- Harjutused op. 6
Ševčik	- Trilleri eelharjutused

Noore viiuldaja kogumik - "Pedagoogilise repertuaari krestomaatia" I 1.-3. kl. (sisaldab palu ja duette klaveri saatel). I positsioon.

I klass. Palade kogud.

R. Päts, H. Kaljuste - "Jo-Le-Mi", Laulik I-II klassile.
(Käsiraamat õpetajale)

^xLaulik VI klassile:

M. Frey	- Hällilaul
Soome rahvaviis	- Karjamaal
G. Ernesaks	- Hakkame, mehed, minema
Rootsi rahvaviis	- Punapaela-laul
Vene rahvaviis	- Nõtke pihlakene
Eesti rahvaviis	- Laul väikevennast
H. Lepnurm	- Kuidas leiti nääripuu
Läti rahvaviis	- Päike ja orvulapsed
Prantsuse laul	- Kägu

II klass

Aastanõuded:

1. Striikhid: a) detaché terve poognaga ja selle üksikosadega (otsal, keskel, konnal)
b) legato kuni 4 nooti poognale
c) martelé
2. Tutvumine topeltnootidega (lahtiste keelte abil).
3. 4-6 heliredelit + kolmkõlad (I-IV).
4. 7-10 pala.
5. 4-6 etüüdi.

Eksamil: 1 heliredel

1 etüüd

2 pala

^x Antud laulud vajavad teatud muudatusi ja täiendusi nooditeks-tis, kuna nad ei ole kohandatud viiulil mängimiseks.

Näidisrepertuaar.

Etüüdid ja harjutused:

- Grigorjan - Viulimängu kool
Baklanova - 16 väikest etüüdi-harjutust
Baklanova - Heliredelid, etüüdid ja harjutused 24-s to-
naalsuses
Komarovski - Etüüdid algajaile I positsioonis
Janšinovid A. ja N. - 30 kerget etüüdi I-II vihik
Gnessina-Vitatšek - 18 kerget etüüdi
Rodionov - Viulimängu alg tunnid
Wohlfart - Etüüdid
Schradieck - Harjutused I vihik
Ševčík - Harjutused op. 1 I vihik
Janšinov, A. - Heliredelid ja arpedžod
Hřimály - Heliredelid
Targonski ja Sturestep - Harjutused
Garlitski, Rodionov, Fortunatov - Valitud etüüdid kogu
Fortunatov - Valitud etüüdid I

Palad:

- Kogumik "Pedagoogiline repertuaar laste-muusikakoolidele".
R. Päts, H. Kaljuste. "Jo-Le-Mi". Laulik I-II klassile. (Kä-
siraamat õpetajale)
Zaharjina - Kogumik
Gribojedov - Valss
Kozlovski - Valss
Lössenko - Hällilaul
Komitas - Oja
Baklanova - Masurka
Baklanova - Ringmäng
Bach - Gavott
Bach - Laul
Martini - Gavott
Martini - Andante
Mozart - Karjuse laul
Mozart - Menuett
Schubert - Valss
Beethoven - Kolm rahvatantsu

Schumann	- Väikene romanss
Schumann	- Lõbus talupoeg
Gluck	- Lõbus ringmäng
Gluck	- Rigodon

Palade kogud:

Mostras - Kerged palad algajale II

Noore viiuldaja kogu I

Noore viiuldaja kogu II

Noore viiuldaja kogu III

Fortunatov - Noor viiuldaja

X^{*}Laulik VI klassile:

G. Ernesaks - Ilutegija

B. Körver - Noored meremehed

Eesti rahvaviis - Üle lume lagedale

H. Toots - Hoogu juurde

R. Päts - Poiste laul

T. Vettik - Kuri koeramuri

E. Arro - Heinatöö

Slovakkia rahvaviis - Laululind

K.A. Hermann - Väike kevadelaul

Eesti rahvaviis - Laulu mõju

Schubert - Hällilaul

K.A. Hermann - Kui Kungla rahvas

Th. Hansen - Emastida

Poola rahvaviis - Kägu

X Antud laulud vajavad teatud muudatusi ja täiendusi nooditeks-
tis, kuna nad ei ole kohandatud viiulil mängimiseks.

III klass

Aastanõuded:

1. Töö jätkamine õpitud strihhidega + ettevalmistavad harju-
tused staccatole.
2. Alustada tööd kromaatiliste heliredelitega.

3. Eelharjutused trilleri omandamiseks.
4. 6-8 heliredelit ühe ja kahe oktaavi ulatuses + kolmkõlad kiires liikumises.
5. 3-5 etüüdi.
6. 4-6 pala (nende hulgas 1 suurvorm).

Eksamil: 1 heliredel

1 etüüd

1-2 pala

Näidisrepertuaar.

Etüüdid ja harjutused:

Jansinov, A.	- Heliredelid ja arpedžod
Aleksejev	- Heliredelid ja arpedžod
Hřimaly	- Heliredelid
Ševčík	- Poognatehnika kool op. 2 I vihik
Komarovski	- Etüüdid (I, II, III positsioon)
Jansinovid, A. ja N.	- 30 kerget etüüdi, II vihik
Jansinov, A.	- 6 intonatsioonid
Mostras	- Etüüdid - duetid
Gnessina-Vitatšek	- 17 meloodilist etüüdi
Baklanova	- Heliredelid, etüüdid ja harjutused 24-s tonaalsuses II v.
Garlitski, Rodionov, Fortunatov	- Valitud etüüdide kogu
Fortunatov	- Valitud etüüdid II
Kayser	- Etüüdid, op. 20
Grigorjan	- Viulimängu algõpetus
Schradieck	- Harjutused, I osa.
Grigorjan	- Heliredelid

Palade kogud:

"Noore viiuldaja kogu I"

Bogoslovski	- Hällilaul
Šišov	- Väike valss
Kogan	- Uusaasta polka
Baklanova	- Igavene liikumine

"Noore viiuldaja kogu II"

Magomajev	- Kurv laul
Aleksandrov	- Vene laul

Fortunatov	- Noor viiuldaja I
Vlassov ja Fere	- Armeenia laul
Nazimanidže	- Gruusia tants
"Noore viiuldaja kogu III"	
Aivazjan	- Laul
Aivazjan	- Armeenia tants
Jungai	- Hällilaul
Ivanov	- Kevade laul
"Pedagoogiline repertuaar laste-muusikakoolidele"	
Moffat	- Hällilaul
Glinka	- Polka
Tšaikovski	- Leierkastimees laulab
Rimski-Korsakov	- Ringmäng
Sokolovski	- Tants
Kabalevski	- Valsitaoliselt
Baklanova	- Etüüd
Komarovski	- Metsarada
Komarovski	- Naljalaul
Komarovski	- Lõbus tants
Bach	- Väike prelüüd
Bach	- Prelüüd Re maž.
Corelli	- Gavott
Gluck	- Bourrée
Weber	- Jahimeeste koor
Mozart	- Karjase laul
Bogoslovski kogu	- Kerged palad
Noore viiuldaja kogu	"Pedagoogilise repertuaari krestomaatia"
	II 3-6 kl.

Suurvormid:

Glazunov	- Sonatiin
Baklanova	- Sonatiin
Komarovski	- Kontsert Nr. 4
Händel	- Sonatiin
Rieding	- Kontsert, I osa

Ansambliid:

Vlassov-Fere	- 25 kerget duetti
--------------	--------------------

Vlassov-Fere	- 8 duetti
Komarovski	- Duetid I vihik
Baklanova	- Duettide kogu I osa

IV klass

Aastanõuded:

1. Töö jätkamine #trihhidega: detaché, legato, martelé + staccato õppimine.
2. I, II, III positsioonid ja tutvumine positsiooni vahetustega.
3. Topeltnoodid (tersid, oktaavid, sekstid) - katsetamine I positsioonis.
4. Flažoletid (loomulikud), triller, vibraato.
5. 6-8 heliredelit, neist 2-3 positsioonivahetamisega.
6. 6-8 etüüdi.
7. 5-7 pala (nendest 1 suurvorm).

Eksamil: 1 heliredel

1 etüüd

2 pala või suurvorm

Näidisrepertuaar.

Etüüdid ja harjutused:

Aleksejev	- Heliredelid ja arpedžod
Hřimaly	- Harjutused heliredelitega (positsioonivahetus)
Konius	- Väikesed etüüdid ja harjutused topeltnootides
Meksin	- Harjutused, heliredelid ja rahvalaulud topeltnootides
Schradieck	- Harjutused I vihik; positsioonid
Ševčík	- Viulitehnika kool op. 1. I ja II vihik.
Ševčík	- Poognatehnika kool op. 2 I vihik
Janšínov, A.	- 6 intonatsioonietüüdi
Janšínov, A.	- 6 etüüdi paremale ja vasakule käele
Janšínov, A.	- Harjutused akordides

Mostras	- Harjutused - duetid
Gnessina-Vitaček	- 17 väikest etüüdi (I-III pos.)
Komarovski	- Etüüdid positsioonides
Mazas	- Spetsiaalsed etüüdid (valida lihtsamad)
Fortunatov	- Valitud etüüdid II
Ševčík	- Positsioonide vahetamise harjutused op. 8.

Palade kogud:

"Noore viiuldaja kogu I"

Mjaskovski	- Masurka
Rakov	- Jutustus
Rakov	- Väike valss
Rakov	- Jalutuskäik
Frid	- Suvel
Frid	- Jänes

"Noore viiuldaja kogu II"

Karajev	- Väike valss
Rauchwerger	- Jahimeeste tants
Rauchwerger	- Valss

"Noore viiuldaja kogu III"

Sviridov	- Kurb laul
Streicher	- Tants
Baklanova	- Etüüd-staccato

"Pedagoogiline repertuaar laste-muusikakoolidele"

Aljabjev	- Ööbik
Glinka	- Lõoke
Tšaikovski	- Kurb lauluke
Tšaikovski	- Naapoli laul
Tšaikovski	- Valss
Sokolovski	- Meloodia
Kabalevski	- Klounid
Prokofjev	- Marss
Baklanova	- Allegro
Bach	- Gavott
Bach	- Rondo
Bach	- Fuuga Do maž.

Tartini	- Sarabanda
Suurvormid:	
Komarovski	- Kontsert Nr. 4
Baklanova	- Sonatiin
Janšinov	- Kontsertiino
Rieding	- Kontsert II ja III osa
Seitz	- Kontsert I osa
Vivaldi	- Kontsert G-duur
Dancla	- Variatsioonid
Ansambliid:	
Tšaikovski	- Palade kogu 2-12 viiulile ja tšellole
Kabalevski	- Lastepalad (töötlus 2-le viiulile Mostrasilt)
Vlassov	- 15 duetti 2-12 viiulile
Komarovski	- Duetid 2-12 viiulile
Baklanova	- Duettide kogu 2-12 viiulile

V klass

Aastanõuded:

1. Eelharjutused spiccatole.
2. Kromaatilised heliredelid.
3. Positsioonide vahetamine topeltnootides.
4. Vibraato, triller.
5. Tutvumine IV ja V positsiooniga.
6. 6-8 heliredelit + kolmkõlad ja septakordi pöörded.
7. 6-8 etüüdi.
8. 6-8 pala (sealhulgas 1-2 suurvormi).

Eksamil: 1 heliredel

1 etüüd

2 pala või suurvorm

Näidisrepertuaar.

Etüüdid ja harjutused:

Aleksejev	- Heliredelid ja arpedžod
Hfimaly	- Harjutused heliredelites
Konius	- Väikesed etüüdid ja harjutused topeltnootides

Mazas	- Etüüdid I vihik
Ševčik	- Harjutused topeltnoetides op. 9
Ševčik	- Viiulitehnika kool op. 1 II v.
Fortunatov	- Valitud etüüdid II
Grigorjan	- Heliredelid
Palade kogud:	

"Noore viiuldaja kogu I"

Rakov	- Viis
Rakov	- Etüüd-skertso
Rakov	- Lõbus mäng
Vlassov	- Lõbus lauluke

"Noore viiuldaja kogu II"

Rakov	- Valss
Rakov	- Tarantella
Rakov	- Masurka
Rakov	- Mälestus

"Pedagoogiline repertuaar laste-muusikakoolidele"

Glinka	- Tunne
Glinka	- Lihtsameelsus
Verstovski	- Valss
Tšaikovski	- Masurka
Arenski	- Kägu
Bech	- Inventatsioon si min.
Corelli	- Gigue
Corelli	- Menuett
Gluck	- Gavott
Rameau	- Gavott
Rameau	- Tamburiin
Brahms	- Hällilaul
Beethoven	- Menuett
Kuhlau	- Rondo
Schumann	- Mailaul
Auber	- Presto
Haydn	- Härgade menuett
Mozart	- Pantomiim
Sokolovski	- Valitud palad

Suurvormid:

Komarovski	- Kontsert Nr. 3
Vivaldi	- Kontsert C-duur
Beethoven	- Sonatiin G-duur
Dancla	- Variatsioonid Nr. 1
Glazunov	- Kerge sonaat
Komarovski	- Kontsert Nr. 1 (II ja III osa)
Komarovski	- Kontsert Nr. 2
Händel	- Variatsioonid

Ansambel:

Tšaikovski	- Palade kogu 2-12 viiulile ja tšellole
Komarovski	- Palad viiulile, tšellole ja klaverile
Komarovski	- Duettide kogu 2-12 viiulile
Mazas	- Duetid 2-12 viiulile

VI klass

Aastanõuded:

1. Spiccato.
2. IV ja V positsioon.
3. Heliredelid 3 oktaavi ulatuses + kolmkõlad õpitud positsioonides.
4. Topeltnoodid positsiooni vahetamisega (lihtsamad heliredelid).
5. Põhjalikum tutvumine akorditehnikaga.
6. 6-8 heliredelit.
7. 4-6 etüüdi.
8. 7-9 pala (1-2 suurvormi).

Eksamil: 1 heliredel + kolmkõlad (3 okt.)
1 etüüd
2 pala või suurvorm

Näidisrepertuaar.

Etüüdid ja harjutused:

Aleksejev	- Heliredelid ja arpedžod

Hřimaly	- Harjutused ja heliredelid topeltnootides
Sokolovski	- Etüüdid (II-V pos.)
Sokolovski	- Valitud etüüdid I ja II vihik
Ševćik	- Poognatehnika op. 2, II ja III vihik
Ševćik	- Positsiooni vahetamise harjutused op. 8
Ševćik	- Harjutused topeltnootides op. 9
Ševćik	- Viulimängu kool op. I II ja III vihik.
Schradieck	- Harjutused, I vihik
Baklanova	- 6 etüüdi keskmise raskusega
Lvov	- Kapriisid I vihik
Mazas	- Etüüdid I ja II vihik
Dont	- Etüüdid, op. 37
Kreutzer	- Etüüdid
Fortunatov	- Valitud etüüdid II
Grigorjan	- Heliredelid
Palade kogud:	
"Noore viuldaja kogu I"	
Glier	- Romanss
Glier	- Valss
Popatenko	- Romanss
"Noore viuldaja kogu II"	
Šostaković	- Kevadine valss
Mostras	- Idamaa tants
"Noore viuldaja kogu III"	
Goedicke	- Aaria
Goedicke	- Valss
Goedicke	- Etüüdid
Lvov	- Etüüd G-duur
Dankevitš	- Laul
Dankevitš	- Tants
Aleksandrov	- Aaria
"Pedagoogiline repertuaar laste-muusikakoolidele"	
Glinka	- Valss

Glinka	- Kaks masurkat
Tšaikovski	- Hällilaul
Tšaikovski	- Sõnadeta laul
Glier	- Prelüüd
Glier	- Valss
Glier	- Romanss
Mostras	- Idamaa tants
Karajev	- Hällilaul
Bach	- Aaria
Bach	- Gigue
Bach	- Fantaasia
Händel	- Adagio ja Allegro (sonaadist E-duur)
Händel	- Menuett
Smetana	- Valss
Corelli	- Adagio ja Allegro
Suurvormid:	
Corelli	- Sonaat E-duur
Corelli	- Sonaat d-moll
Corelli	- Sonaat A-duur
Vivaldi	- Kontsert a-moll
Rode	- Kontsert Nr.8 I osa
Komarovski	- Kontsert Nr.1
Bach	- Kontsert a-moll I osa
Ansambel:	
Baklanova	- Etüüdide kogu 2-12 viiulile
Mostras	- Klassikalised duetid
Mazas	- Duetid 2-12 viiulile

VII klass

Aastanõuded:

1. Põhjalik töö kolmeoktaaviliste heliredelite ja kolmkõladega.
2. VI ja kõrgemad positsioonid.
3. Flažoletid.
4. 6-8 heliredelit.

5. 4-6 etüüdi.

6. 5-7 pala (neist 2 suurvormi).

Eksamil: 1 heliredel
1 pala
1 suurvorm

VIII klass

Aastanõuded:

1. Õpitud materjali kordamine, isikliku repertuaari laiendamine ja mitmekesistamine.
2. 8-12 heliredelit.
3. 2-4 etüüdi.
4. 4-6 pala (1 suurvorm).

Eksamil: 2 pala
1 suurvorm

Näidisrepertuaar VII ja VIII klassile.

Etüüdid ja harjutused:

Hřimaly	- Harjutused ja heliredelid topeltnootides
Korgujev	- Harjutused topeltnootides
Lvov	- Kapriisid I vihik
Sibor	- Heliredelid
Sokolovski	- Valitud etüüdid I ja II vihik
Dancla	- Etüüdid Re-maž.
Baklanova	- 6 etüüdi keskmise raskusega
Schradieck	- Harjutused topeltnootides II
Sevčik	- Poognatehnika op. 2 II ja III v.
Sevčik	- Positsiooni vahetamise harjutused, op. 8
Sevčik	- Harjutused topeltnootides, op. 9
Mazas	- Etüüdid
Kreutzer	- Etüüdid
Florillo	- Etüüdid
Mostras	- Etüüdid
Grigorjan	- Etüüdid

Palade kogud:

"Noore viiuldaja kogu I"

Aleksandrov - Aaria

Prokofjev	- Gavott
Šostakovitš	- Romanss
"Noore viiuldaja kogu III"	
Hatšaturjan	- Nokturn
Komarovski	- Tarantella
Komarovski	- Etüüd
Glier	- Romanss si min.
Glier	- Skertso
Vitatšek	- Hällilaul
Zuk	- Poeem

"Pedagoogiline repertuaar laste-muusikakoolidele"

Lvov	- Etüüd Nr. 24
Lvov	- Kaks etüüdi nr. nr. 4, 6
Ljadov	- Prelüüd
Ljadov	- Väike valss
Aleksandrov	- Aaria
Hatšaturjan	- Hällilaul
Corelli	- Adagio ja Allegro
Veracini	- Largo ja Allegro
Porpora	- Menuett
Mozart	- Adagio ja Menuett
Fiorillo	- Etüüd
Schubert	- Muusikaline hetk
Schubert	- Mesilane

Suurvormid:

Kabalevski	- Kontsert I osa
Hollender	- Kontsert
Bach	- Kontsert a-moll I osa
Mozart	- Kontsert Nr. 1
Rode	- Kontsert Nr. 7
Rode	- Kontsert Nr. 8
Viotti	- Kontsert Nr. 20
Viotti	- Kontsert Nr. 23
Kreutzer	- Kontsert Nr. 19
Kreutzer	- Kontsert Nr. 13
Händel	- Sonaadid

Corelli	- Sonaadid
Rakov	- Kontsertiino
Schubert	- Sonatiin D-duur I osa
Frid	- Sonaat
Ansambel:	
Glier	- 12 duetti kahele viiulile
Baklanova	- Viiuliduettide kogu
Mostras	- Klassikaliste duettide kogu
Mostras	- Keelpillide ansamblid I
Mazas	- Duetid 2-12 viiulile
Vivaldi	- Kontsert 2-12 viiulile
Schubert	- Sonatiin viiulile ja klaverile

ÜLDHARIDUSLIKU KOOLI MUUSIKAKLASSI

K L A V E R I E R I A L A

Õ P P E P L A A N

Õppeaine nimetus	Nädalatundide arv								Oppe- näda- laid arv aastas	Tun- dide arv kokku	Eksa- mid I ar- vestus
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII			
Klaver	2	2	2	2	2	2	2	2	36	576	I-VIII
Solfedžo, muusika- teooria	1	1	1	1	1	1	1	1	36	258	II-VIII I ar- vestus
Muusika- litera- tuur	-	-	-	-	1	1	1	1	36	144	-
Kokku:	3	3	3	3	4	4	4	4		1008	

P R O G R A M M

S i s s e j u h a t u s

Üldhariduslike koolide muusikaklasside ees seisab vastutusrikas ülesanne aidata kaasa üldisele muusikakultuuri arengule, kasvatada õpilasi esteetiliselt, valmistada ette aktiivseid isetegevusest osavõtjaid ja teadlikku, hea maitsega kontserdipublikut.

Eriti suur vastutus lasub eriala õpetajal nii õpilase loominguulise initsiatiivi ja iseseisva tööskuse arendamisel kui ka mängu tehnilise baasi rajamisel. Heade ja õigete harjumuste kujundamine nii muusikalises mõtlemises kui ka vastavates mänguliigutustes on väga oluline just algetapil.

Algetapil, mis kestab kuni 2 kuud, on otstarbekas töötada korraga kahe lapsega. (Sel juhul oleks tunni pikkus 60 minutit ja tunnid toimuksid kolm korda nädalas.) Lapsed on vaja "viia

muusikasse" - õpetada neid muusikat kuulama, mõistma ja armastama. Juba esimesed harjutused peavad arendama õpilaste kuulmist, mälu, tähelepanu, kriitilist suhtumist. Seega tuleks esimestes tundides:

- a) tutvustada erineva karakteriga palasid, näidata, et muusika ka sõnadeta jutustab mitmesugustest meeleoludest (rõõmsast, kurvast, vallatust, meeleheitlikust, ärevast jne.), et pala võib olla kas laulev või tantsuline jne.jne.;
- b) õpetada lastele mõni lihtne laul (algul häälega ette lauldes, hiljem klaveril mängides), järgmisel tunnil kontrollida, kui palju on neile meelde jäänud, lapsed kuulaku ja parandagu üksteist, juhtida tähelepanu fraasidele, lausele, erinevatele lauselõppudele jne.;
- c) lasta lastel muusika saatel liikuda, nõudes, et nad tähelepanelikult jälgiksid tempo ja dünaamika muutust ja liiguksid kas kiiremini ja aeglasemalt (vastavalt tempo vaheldumisele) või raske ja kerge sammuga (vastavalt muusika fortele või pianole), samal ajal ise kaasa plaksutades;
- d) seostada lauluga ka esimesed mänguliigutused: laps kuulab ja näitab kätega meloodia liikumise suunda kas üles-alla või paremale-vasakule (vastavalt liikumisele klaviatuuril) ja leiab siis juba kuulmise järgi selle meloodia klaveril. Mängida tuleb vaheldumisi mõlema käega portatos (mitte sidudes), et laps õpiks kõigepealt kätt õigesti sõrmedele toetama. Vasaku käega on soovitav mängida oktaav madalamalt. Üsna varsti peaks algust tegema ka mänguga legatos (sidudes), kuigi see õpilasel kohe päris hästi ei õnnestu. Kui laps kasutab liiga kaua ainult portato-võtet, muutub tema mäng hakituks ja hiljem on tal raske kätte saada ilusa joonega, laulvat meloodiat.

Esimesed palad olgu väga lihtsad. Nii näiteks on M. Sokolovi ja N. Kuvšinnikovi "Klaverimängu kooli" (Musõka, Moskva, 1964) I peatükki alustatud lihtsate ja õpilastele tuttavate signaalidega raadiost (korduv do I oktaavis), mida laps mängib kuulmise järgi koos õpetajaga ansambelis (õpetaja partiis sisaldub muidugi signaali täielik meloodia). Ka järgmised palad on üles

ehitatud tutvavatele motiividele (kella tiksumine, käo kukkumine, pioneeride signaalid jne.) ja tutvustavad last järjest uute klahvidega. Kogumiku I peatükk on üles ehitatud mängule kuulmise järgi, transponeerimisele ja ansambelmängule (koos õpetajaga). Seega ei tunne laps II peatüki juurde jõudes veel praktiliselt nooti, küll on aga tutvunud nii klaviatuuri, erinevate taktimõõtude, eeltakti kui ka esimeste mänguvõtete ja mitmesuguse kõla tekitamise saladustega ning juba esimestest tundidest alates aktiivselt muusitseerinud. Mäng õpetajaga ansambelis arendab lapse rütmitunnet, harmoonilist kuulmist ja kõlataju (viimast mõjutab eriti õpetaja ilmekas esitus koos pedaali tarvitamisega).

N o o d i õ p e t u s e juurde asudes tuleb lähtuda mitte noodist, vaid h e l i s t, selle k ö r g u s e s t ja k e s t v u s e s t.

Kui laps juba oskab leida klaveril lihtsaid laulukesti kuulmise järgi ja neid transponeerida, siis võib asuda meloodia skemaatilisele, tinglikule ülesmärkimisele ilma noodijoonestiku-
ta.

Töö käik oleks järgmine:

k u u l e n - kirjutan - näen,
näen - k u u l e n - mängin.

Kõla kestvuse õpetamisel kasutame plaksutamist, marssimist ja rütmisilpe. Alustada tuleb veerandnoodist.

Väiksematele lastele on arusaadavamad piltlikud mõisted:

veerandnoot	- s a m m
poolnoot	- s e e i s
kaheksandiknoodid	- j o o k - s e n
kuueteistkümnendiknoodid	- t i - p a - t a - p a
veerandnoot punktiga + kaheksandik	- o o - t a n (oo(o) - tan)

Vanematele õpilastele anname juba järgmised silbid:

veerandnoot	- t a m (ta)
-------------	--------------

x) Siin on toodud eesti muusikapedagoogikas juurdunud rütmisilbid. Sulgudes on antud muusikalise kallakuga koolides seoses Ungari noodiõpetussüsteemiga kasutatavad Ungari rütmisilbid.

poolnoot	- t a - a (ta - a)
kaheksandiknoodid	- t a - r a (t i - t i)
kuueteistkümnendiknoodid	- t i - r i - r i - r i (t i r i - t i r i)

veerandnoot punktiga
+ kaheksandik - t a a m - r a jne.
(t a - i - t i) jne.

N o o d i k õ r g u s t e õpetamisele asudes lähtume mõistest "C on keskel" (do on keskel), tutvustame noodijoonestikku ja korraga kaht - nii bassi- kui ka viiulivõtit. Sama põhimõtet näeme ka Kuvšinnikovi ja Sokolovi "Klaverimängu kooli" (Muzõka, Moskva, 1964) II peatükis, kus esimesed palad piirduvad mõne noodiga kumbalegi kääle (vasakule bassivõtmes GHA, paremale viiulivõtmes GDE). Samuti tutvustatakse kogumikus lihtsalt ja arusaadavalt elementaarteooriat.

Juba esimestest tundidest peale tuleb tähelepanu pöörata õigetele mänguliigutustele, nii k ä t e a s e n d i l e j a v a b a d u s e l e, istme parajale kõrgusele, jalgade toele jne.

Liikumisel kõlalt kõlale on suur tähtsus veel randmel, mis peab toetama aktiivselt tegutsevaid (haaravaid) sõrmi. Õpilane peab tegema vahet pingutatud ja vaba käega võetud heli vahel ja suutma neid kuulmise abil eraldada. Oluline on s õ r m e o t s a a k t i i v s u s: mitte vajutada, mitte lüüa, vaid "võtta" klahvi tundliku sõrmega (näited eseme võtmisest aktiivsete sõrmedega).

Nagu juba eespool mainitud, on esimeseks artikulatsioonivõtteks, mille laps peab kindlalt omandama, p o r t a t o, kuid paralleelselt tuleb anda harjutusi ka l e g a t o arendamiseks. Õpetaja selgitagu näidete varal nende võtete erinevat karakterit - lähtudes nende sisulisest küljest. Tähtis on kätte saada ilusat, laulvat kõla, head sõrmede seost (samal ajal säilitades sõrmeotsa aktiivsust), aga ka käe tuge. Viimast on kasulik treenida kas topeltsekstide või -kvintidega (1. ja 5. sõrmega), mida tuleb mängida aeglases tempos ja n o n l e g a t o, tundega, nagu istutaks tugitooli. Seejuures ei tohi ranne olla liiga madal. Peab

juhtima tähelepanu ka käe õigele tõstmisele - nii, et kogu käsi õlast saadik on vaba. Ka edaspidi ei tohi lubada madalat ja kanget rannet, lamavaid, passiivseid sõrmi, tõstetud õlgu, rippuvaid küünarnukke.

Algusest peale jälgida otstarbekat sõrmestust, arvestades käe positsiooni. Kui positsioon muutub, siis juhtida sellele õpilase tähelepanu. Heaks materjaliks on näiteks Bela Bartoki "Mikrokosmos", järgmised palad kogumikust "K a a s a e g n e k l a v e r i m u u s i k a l a s t e l e" I (Koptševski, Natanson, Moskva, 1966).

Berlin - "Magav kassipoeg",

Gornea-Jonescu - "Ungari rahvalaul",

Rujgrock - "Nukker minut" (4-le käele) jne., aga ka kogumikust "K l a v e r i m ä n g u k o o l" (Kuvšinnikov, Sokolov, Moskva, 1964)

Klehnovskaja "Ärkamine" (poola laul)

Kabalevski "Pala mi minoor" (meloodia vasakus käes),

Žilinski "Hommikõimlemine" jne.

Et saavutada k ä e v a b a l i i k u m i s t, võib anda mitmesuguseid lihtsaid harjutusi kas üksikute portato nootide või 2-3-noodiliste l e g a t o - gruppide näol, lastes neid mängida üle kogu klaviatuuri (paladest sobib selleks otstarbeks näit. Kabalevski "Hällilaul").

S t a c c a t o puhul on soovitav meenutada randme ja käe tegevust palli põrgatamisel, kuid seejuures tuleb haarata sõrme otsaga klahvi - liigutus, mida me palli põrgatamisel ei tarvitse teha. See sõrme ja randme liigutuste koordineeritus ongi peamiseks raskuseks järgmistes palades:

Berlin - "Marssivad pörsakesed" } "Kaasaegne klaverimuu-
Berlin - "Poni "Täheke"" } sika lastele" I (Kopt-
Baltin - "Vihm tantsib" } ševski, Natanson)

Rubbach - "Varblane" ("Klaverimängu kool", red. Nikolajev).

Kasulik on anda harjutusi hüppeliste liigutuste sooritamiseks - ka üle suurte intervallide (1 oktaav, 2 oktaavi). Hiljem tuleks ühendada l e g a t o ja s t a c c a t o harjutusi omavahel. Muusikalise mõtlemise aktiveerimiseks võib lasta ka lap-

sel endal välja mõelda mitmesuguseid harjutusi.

Pedaali võib tarvitama hakata alles siis, kui õpilase jalg vabalt pedaalini ulatub (umbes II-III klassis). Tutvustada kahe põhilise pedaalikasutamise võttega - rütmilise ($\square \square \square$) ja siduvaga ($\surd \surd \surd$).

Ei tohi piirduda ainult kuivade harjutustega, vaid iga uue võtte puhul peab andma vastavaid palu, mis aitavad paremini neid võtteid omandada. Peamine on näidata õpilasele, et mängutehnilised võtted ja erinevad kõlakarakterid tulenevad palade sisust.

H e l i r e d e l i t e mängimist tuleks I klassis alustada teisel poolaastal, kuid juba varem peab last tutvustama heliredeli mõistega. Alguses tuleks lasta kuulmise järgi leida lihtsamaid mažoori, edasi tutvustada kas kvart-kvint-ringiga, kus järgmine mažoor leitakse V astmest, või siis t e t r a h o r d i g a^x, kusjuures II tetrahord on uue mažoori alguseks. Õpilane leidku üles kõik mažoorid.

Heliredelite mängimisele asuda siis, kui õpilasel on juba kõlaline ettekujutus mažooridest olemas. Alustada Do-mažooriga. Anda kindel sõrmestik. Alla kriipsutada neljanda sõrme asukoht mõlemas käes. Juhtida tähelepanu sellele, et õpilane kuulaks enast ja püüaks saavutada kõlalist ühtlust, vältida kõla forsseerimist. "Üheks suuremaks veaks on see, kui lapselt nõutakse täit tooni. Talle on iseloomulik mängida nõrga heliga, nii nagu on loomulik, et ta räägib lapse häälega". (Goldenweizer).

Vältida tuleb ka pöidla küljega kolksumist (nn. "pöidlale kukkumist"). Siin aitavad mitmesugused eelharjutused pöidla sujuvaks valmisviimiseks ja iseseisva löögi arendamiseks. Näiteks: asetada käsi kergelt kumerate sõrmedega klaveri kaanele ja koputada pöidlaga mitmesuguseid rütme jne.

Heliredelite õpetamist tuleb siduda pedagoogilise repertuaariga. Tuleb tuua mitmesuguseid näiteid. Minoori tutvustamisel

x) Tetrahord - neljaheliline järgnevus. Mažoor koosneb kahest ühesuguse ehitusega tetrahordist (helide vahed toonides 1, 1, $\frac{1}{2}$), mida üksteisest eraldab 1-toonine vahe.

näidata III astme erinevust mažoori III astmest (et selle astme madaldamine teebki helistiku kurvaks) ja anda lapsele üles minoorne pala. Laps võrrelgu algul minoori samanimelise mažooriga. Alles hiljem selgitab õpetaja talle mažoori ja minoori paralleelsust.

Juba varakult tuleb lapselt nõuda v ä l j e n d u s r i k a s t m ä n g u . Selleks on tarvis teda tutvustada laulvuse, dünaamika, fraseerimise ja agoogika mõistetega. Tuleb leida teid, mis aktiveeriks lapse muusikalise mõtlemise võimet. Viimane omakorda rikastab ettekande emotsionaalsust.

M u u s i k a l i n e m ö t l e m i n e on võime ilma klaverita ette kujutada seda, mis muusikateoses sunnib nii tooni kõrguse, tugevuse, rütmi, taktimõõdu, vormi, harmoonia kui ka erinevate kõlapindade (saade ja meloodia, mitmehälsus jne.) suhtes. Kui lapse "muusikaline mõtlemine" ei ole korras ja kui tema "mänguaparaat" ei ole vaba, ei saa tulla kõne alla ülesannete edukas täitmine. Mängu tehniline külg olgu seotud sisulise, tölgitsusliku küljega. "Töö tehnikaga on töö sisu kallal ja vastupidi". (H. Neuhaus "Klaverimängu kunstist").

Muusikalise mõtlemise a r e n d a m i n e peab olema üks põhilisi eesmärke töös õpilasega. Asudes algrepertuaari õppimisele ja tutvudes uue palaga, õpilane:

- a) näitab käte liigutustega meloodia suunda,
- b) laulab noodist noodi- või tähtnimedega seda meloodiat (võib ka kaasa plaksutada),
- c) transponeerib häälega,
- d) laulab nooti vaatamata,
- e) laulab mõttes, samaaegselt näidatav kätega meloodia suunda. Õpetaja märguande peale peab ta oskama mistahes kohas jätkata laulu häälega.

Alles pärast seda "tölgib" ta pala instrumendil, s.o. mängib, säilitades kõik fraseerimise iseärasused. Sama kehtib ka rütmilise külje arendamise kohta. Õpilane:

- 1) vaatab nooti, plaksutades rütmilist joonist või nimetades rütmisilpe ja
- 2) kordab sama tegevust ilma noodita, sisemise kujutluse abil.

Nii õpib laps iseseisvalt ja teadlikult aru saama noodit-
tekstist.

Õpilased peavad oskama analüüsida pala (taktimõõt, helis-
tik, fraasid, karakter jne.), olema võimelised määrama taktimõõ-
tu kuulmise järgi, oskama mälu järgi laulda ja mängida, oskama ni-
metada fraasi noote teises helistikus, mängima kuulmise järgi
lihtsamaid kadentse (I-IV-V-I), transponeerima, improviseerima.
Improviseerimisvõime arendamist tuleb alustada kõige lihtsamast -
mälu järgi tuttavate meloodiate mängimisest ja transponeerimisest.
(Kui nooremad õpilased transponeerivad kuulmise järgi, siis vane-
mad peavad seda tegema juba teadlikult, arvestades helistikku,
aga ka nooremad lapsed peavad tundma, millal pala jõuab helisti-
kus "koju"). Järgmiseks astmeks töös on mängida (laulda) õpilase-
le muusikaline fraas ja lasta sellele teine fraas juurde laulda
või mängida. Edasi - lasta mälu järgi mängida meloodiat lihtsa
saatega või luua antud astmetele (näit. I, IV, V - meloodia, an-
tud 4-8-taktilisele meloodiale luua järgnevad 4-8 takti; antud
meloodiale leida uus saade; antud meloodiat arendada edasi (töö-
delda) koos harmooniaga.

Üks paremaid muusikalise mõtlemise aktiveerimise vorme
on noodist lugemine või nn. lehest lugemine. Sellega tuleb algust
teha juba esimestes tundides, kui õpilane tunneb vaid 2-3 nooti.
Tuleb nõuda, et ta iga päev süstemaatiliselt, kasvõi 10 minutitki
"loeks" midagi uut. Alguses võivad need olla väga lihtsad harju-
tused, näiteks täisnootides, kummaski käes 2-3 nooti, hiljem võib
mängida samu harjutusi kas uutes pikkustes või uues taktimõõdus,
aga ka teistes helistikes. Oluline on praktika, praktika ja veel
kord praktika. Lehest lugemine arendab väga olulist "näen - kuu-
len - mängin" - motoorset reaktsiooni (võimet jälgida nootide
graafilist liini ja kuulata selle tuletust instrumendil, seejuu-
res kätele vaatamata). Noodilugemine püstitab sama probleemi, mis
sõnalise teksti lugeminegi - silpidest moodustub sõna, sõnadest
fraas. Oluline on pidev ettepoole vaatamine - helide liikumisjoo-
ne ettekujutamine. Niisugune pidev edasilugemine tingib äsjaloe-
tu mängimist mälu järgi, arendades keskendumisvõimet. Õpilasele
peab pidevalt meelde tuletama, et ta vaataks nooti, mitte klah-

videle ja usaldaks oma sõrmi - et ta kuulmise kaudu tunnetaks sõrmedega liikumise suunda ja intervale (kas sõrm "astub" kõrvalklahvile või üle klahvi jne.).

Soovitav on, et õpilane peaks lehest lugemise vihikut, kuhu ta kirjutab, mida ta luges, kuidas loetud pala meeldis ja mis pärast meeldis.

"Kui õpilasel on arendatud harjumust aktiivselt töötada sisemise kuulmisega, siis ta ei alusta teose esitamist enne, kui on sisemiselt määranud ettekantava pala tempo, karakteri ja kõla. Ta kuuleb sisemiselt teost tervikuna, haarates selle vormi, osade suhet, kulminatsioonipunkte ja otsekui "kuuleks" kõigis varjundites oma sõrmi. See aitab vältida "estraadipalavikku" ja tui-ma, elutut mängu. Muusikaline mõtlemine areneb täielikult siis, kui eriala õpetaja ja teooria õpetaja töötavad käsikäes". (V.L. Mihhelis "Noore pianisti esimesed tunnid").

Lehest lugemise oskuse ja rütmitunde arendamisel on oluline tähtsus a n s a m b l i m ä n g u l. Kuigi õppeplaanis pole viimast eraldi õppeainena ette nähtud, tuleks selle jaoks leida võimalusi - näiteks paigutada ansambliks sobivate laste tunde nii, et need oleksid järjest ja vähemalt kord nädalas kulutada ühe tunni lõpust, teise algusest 5-10 min. koosmängule. Osa ansambli repertuaarist võtta läbi lehest lugemise korras, osa aga viimistleda.

Tunnis tuleks leida võimalusi lehest lugemise, kuulmise järgi mängimise, transponeerimise ja ansamblimängu jaoks, sest neid oskusi on õpilastel kui kunstilise isetegevuse eestvedajatel hiljem väga vaja.

Õppeaasta algul koostab õpetaja iga õpilase kohta iseloomustuse ja iga semestri alguses (hiljemalt 1 kuu jooksul) individuaalplaani, mis kinnitatakse muusikaklassi juhataja poolt. See ülesanne nõuab õpetajalt 1) õpilase üldise ja muusikalise arengu analüüsi ja 2) kogemusi, teadmisi ja repertuaari põhjalikku tundmist.

Karakteristika kujutab endast diagnoosi õpilase puuduste kohta ja plaan on abinõuks, mis aitab neid puudusi kõrvaldada.

Õpilase igakülgne, harmooniline arenemine on pedagoogi töö

põhiline siht. Õppematerjal peab teenima seda eesmärki, s.o. arendama õpilase positiivseid omadusi ja likvideerima puudusi. Õpilase repertuaar peab olema võimalikult mitmekesine, erinevate tehniliste ja sisuliste ülesannetega. Juhenduda tuleb järkjärgulise arengu printsiibist - kergemalt raskemale. Kava olgu õpilasele jõukohane. Palade mittedobivusel või mõne erilise puuduse ilmnemisel võib kavas teha hilisemaid muudatusi. Et võimalikult rohkem arendada õpilast ja tutvustada rohkem repertuaari, selleks tuleks osa palu läbi võtta nn. tutvumise korras, mitte nõudes nende päheõppimist.

Kuna õppeaeg muusikaklassides on 8, lastemuusikakoolides aga 7 aastat, siis võib võtta vanemates klassides palu kavasse selle arvestusega, et näiteks laste muusikakooli VI klassile ettenähtud pala on sobiv muusikaklassi VII-le jne.

Sihiks olgu mitte palade mehaaniline kätteõpetamine, vaid õpilase iseseisva mõtlemis- ja töötamisvõime järkjärguline kasvamine ja väljaarendamine. Otsustav pole mitte niivõrd k u i p a l j u, vaid k u i d a s töötada. Parimaid saavutusi vähima ajakuluga.

Kõigepealt õpetatagu materjali teadlikku ja mõtestatud omandamist.

Tunnis peavad õpetaja nõudmised olema konkreetsed ja läbimõeldud. Õpilasele tuleb selgitada, mida ta ühe või teise pala puhul peab tegema. Ühtlasi peab teda õpetama ennast kuulama, et osata vältida oma vigu. Õpetaja peab tunnis juhtima tähelepanu rasketele kohtadele ja sellele, kuidas harjutada. Mitte unustada raskeid kohti sidumast eelneva ja järgneva.

Koduste ülesannete kontrollimisel on soovitatav ülesantud õppematerjal ära kuulata ilma õpilase mängu katkestamata. Seletused ja juhendid tuleks anda kordamise juures. Lohaka mängu ja jämedate vigade puhul võib aga õpilast kohe katkestada.

Õppeaasta jooksul peaks õpilane iseseisvalt ette valmistama ühe pala või etütüdi - need olgu ühe klassi võrra kergemad ja põhinegu õpitud võtetel.

Õppeaasta lõpul on eksam, mille alusel toimub üleviimine järgmisse klassi. Ühe kuu jooksul enne eksamit tuleb läbi viia tehniline arvestus, kus õpilased esitavad etütüdi ja nõutud heli-

redelid. Ka I poolaasta lõpus viiakse läbi hindeline arvestus ning paremad õpilased valitakse aruandluskontsertidele. Kontserdid peaksid toimuma vähemalt kaks korda aastas ja seal võiksid esineda ka paremad ansamblid.

Peale eksami, arvestuste ja kontsertide võib õpetaja korraldada oma klaveriklassi õpilaste ettemängimisi (kas igas kuus või veerandi lõpul), millest võivad kuulajatena osa võtta ka lastevanemad. Sellistel ettemängimistel esitavad lapsed palu, heliredeleid ja etüüde, aga ka iseseisvalt õpitud palu. Lapsed annavad ise esitatule hinnangu, jutustavad töö käigust ja sellest, kui palju õnnestus neil oma kavatsusi täita. Ebaõnnestunud pala võib järgmisel ettemängimisel uuesti esitada. Õpetaja lisab omapoolsed arvamusd ja hindab.

Sellistel ettemängimistel on õpilased kogu aeg mobiliseeritud. Kaaslasid kuulates tekib kasulik võistlusmoment (soov ette jõuda jne.), ühtlasi tutvutakse repertuaariga.

P r o g r a m m

I klass

Aastanõuded: Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt 15 erineva iseloomuga pala, nende hulgas 3-4 etüüdi, 1-2 eesti heliloojate pala, 2-3 ansamblipala.

Nõuded heliredelite osas.

I poolaasta: Eelharjutused heliredelite mängimiseks.

II poolaasta:

Mažoorheliredelid Do, Sol, Re, La, Mi eraldi kätega 1 oktaav, keskelt lahku ühest noodist.

Minoorheliredelid la, mi (harmooniline ja meloodiline) eraldi kätega 1 oktaav.

Kolmkõla (mažooris ja minooris): arpedžo (3 heli) edasi-tagasi eraldi kätega (pöüreteta), aga ka käest kätte, akordid (3 heli) - põhikujus (pöüreteta) eraldi kätega, aga ka käest kätte.

Eksam nõuded: 2 erineva iseloomuga pala.

II klass

Aastanõuded. Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt 12 erineva iseloomuga pala, nende hulgas:

- 3-4 etüüdi,
- 1 polüfooniline pala
- 1 suurvorm,
- 1-2 eesti heliloojate pala,
- 2-3 ansamblipala.

Nõuded heliredelite osas:

Mažoorheliredelid Do, Sol, Re, La, Mi - eraldi ja paralleelselt 2 oktaavi ja lühikeselt lahku (1 oktaav) pideva mängu juures ja

Si, Fa, Sib, Mib

Minoorheliredelid la, mi, re, sol, do
(harmooniline ja meloodiline)

Kolmkõla: akordid (3 heli) pööretega
arpedžo (3 heli) pööretega

}
} eraldi kätega 2
} oktaavi ulatuses.

Kromaatiline heliredel: 2 oktaavi eraldi kätega.

Topeltsekstid portatos: eraldi kätega (lihtsamates mažoorides)
Leida I, IV, V, I astme kolmkõlad.

Eksaminõuded 2-3 erineva iseloomuga pala.

III klass

Aastanõuded. Sama, mis II klassis.

Nõuded heliredelite osas:

Mažoorheliredelid Do, Sol, Re, La, Mi - paralleelselt ja lahku 4 oktaavi.

Kõik ülejäanud mažoorid

Minoorheliredelid la, mi, re, sol, do
(harmooniline, meloodiline)

}
} paralleelselt 2
} oktaavi

- Kolmkõla: akordid (3 heli) pööretega)
 a) portato mf
 b) staccato p
 c) legato (pedaaliga) f
 lühike arpedžo (3 heli) pööretega)

paralleelselt 2
oktaavi

Kromaatiline heliredel paralleelselt 2 oktaavi

Pikk arpedžo eraldi kätega 2 oktaavi

Ettevalmistus 4-heliliste (lühikeste) arpedžode jaoks.

Topeltsekstid: portatos ja staccatos kahe käega koos (lihtsamates helistikudes).

Eksaminoüded. 2-3 erineva iseloomuga pala (üks polüfooniline).

IV kuni VII klass

Aastanoüded palade osas. Õppeaasta jooksul peab õpilane läbi võtma vähemalt 10-12 erineva iseloomuga pala ja etüüdi, nende hulgas nii eesti kui ka lääne ja nõukogude kaasaegsete heliloojate teoseid:

- 2 etüüdi
- 2 polüfoonilist pala
- 2 suurvormi
- 1-2 eesti helil. (või kaasaegset) pala,
- 2-3 ansamblipala.

Eksaminoüded 2-3 erineva iseloomuga pala, neist üks suurvorm ja üks polüfooniline.

Nõuded heliredelite osas:

IV klass

Mažoorheliredelid Do, Sol, Re, La, Mi - paralleelselt ja lahku 4 oktaavi.

Kõik ülejäänud mažoorheliredelid paralleelselt 4 oktaavi.

Kõik harmoonilised ja lihtsamad meloodilised minoorid)

- Kolmkõla: akordid (3 heli) pööretega
 lühike arpedžo (4 heli) pööretega
 pikk arpedžo koos kätega

paralleelselt
2 oktaavi

Kromaatiline heliredel.

V klass

Kõik mažoorheliredelid paralleelselt ja lahku 4 oktaavi.

Kõik minoorheliredelid (harmooniline ja meloodiline))

Kromaatiline heliredel

Kolmkõla: väiksed akordid (3 heli staccato pööretega))

suured akordid (4 heli, pedaaliga -"-)

lühike ja

murtud arpedžo

vaheldumisi (4 heli)

pikk arpedžo

paral-
leel-
selt
2 ok-
taavi

paral-
leelselt
4 ok-
taavi

Dominantseptakord ja juhtseptakord põhikujus ja akordidena eraldi kätega 2 oktaavi.

VI klass

Kõik mažoorheliredelid paralleelselt ja lahku 4 oktaavi.

Kõik minoorheliredelid (harmooniline ja meloodiline))

Kromaatiline heliredel

Kolmkõla: akordid (3 ja 4 heli) pööretega

lühike arpedžo (4 heli) -"-

murtud arpedžo (4 heli) -"-

pikk arpedžo

paral-
leel-
selt
4 ok-
taavi

Juhtseptakord: akordid (4 heli) pööretega

lühike arpedžo (5 heli)

pikk arpedžo

eraldi
käte-
ga 2
oktaa-
vi

Dominantseptakord akordidena

Murtud oktaavid

VII klass

Kõik mažoorheliredelid paralleelselt ja lahku 4 oktaavi

Kõik mažoorheliredelid tertsis, deetsimis, sekstis 4 oktaavi

Kõik minoorheliredelid (harmooniline ja meloodiline))

Kromaatiline heliredel

Kolmkõla: akordid (3 ja 4 heli) pööretega

lühike arpedžo (4 heli) -"-

murtud arpedžo (4 heli) -"-

pikk arpedžo

paral-
leel-
selt
4 ok-
taavi

Juhtseptakord: akordid (4 heli) pööretega } paralleelselt
 lühike arpedžo (5 heli) } 2 oktaavi
 pikk arpedžo }
Dominantseptakord akordidena }
Murtud oktaavid }

VII klass

Kõik mažoorheliredelid paralleelselt ja lahku 4 oktaavi
Kõik mažoorheliredelid tertsis, deetsimis, sekstis 4 oktaavi
Kõik minoorheliredelid (harmooniline ja meloodiline) }
Kromaatileine heliredel } paral-
Kolmkõla: akordid (3 ja 4 heli) pööretega } leel-
 lühike arpedžo (4 heli) -"- } selt
 murtud arpedžo (4 heli) -"- } 4 ok-
 pikk arpedžo -"- } taavi
Juhtseptakord: akordid (4 heli) pööretega } paralleel-
 lühike arpedžo (5 heli) pööretega } selt 2 ok-
 pikk arpedžo -"- } taavi
 4 oktaavi
Dominantseptakord akordid (4 heli) pööretega paralleelselt 2
 oktaavi
Oktaavid eraldi katega 2 oktaavi.

VIII klass

Aastanõuded. VIII klassis peab õpilane aasta jooksul läbi võtma
 7-8 pala, nende hulgas:
 2 etütüdi
 1 polüfooniline pala
 1 suurvorm
 2 pala
 1-2 ansamblipala

Nõuded heliredelite osas:

Kõik mažoorheliredelid nii, nagu VII klassis.
Kõik harmoonilised minoorheliredelid paralleelselt ja lahku
 4 oktaavi.

Kõik meloodilised minoorheliredelid }
Kromaatiline heliredel } paralleelselt 4 oktaavi.
Juhtseptakordid }
Dominantseptakordid } kõik nagu VII klassis.
Oktaavid paralleelselt 2 oktaavi.

Lõpueksami nõuded: 1 etüüd
 1 polüfooniline pala
 1 suurvorm
 1 pala

Näidisrepertuaar

I klass

Etüüdid:

Gnessina - Väikesed etüüdid algajatele I vihik
 Gnessina - Klaveri aabits
 Schytte - op. 160 nr. 1, 2, 3, 4, 7, 8
 Goedicke - op. 32 nr. 2, 3, 7
 Behrens - op. 70 "50 väikest klaveripala oktaavideta"

Palad:

Philipp - Hällilaul	}	
Telemann - Pala C-duur		
Armand - Pala a-moll	}	"Klaverimängu kool" (koostanud
Rubbach - Varblane		A. Nikolajev)
Maikapar - Aiakeses	}	
Kabalevski - Hällilaul		"Klaverimängu kool" I (koostanud
Weiner - Laste laul	}	Kuvšinnikov, Sokolov)
Lukomski - Polka		
Karamanov - Kaanon	}	"Kogumik klaveripalu, etüüde ja
Rautio - Tants		ansambleid" (koostanud Ljahho-
Sulgin - Oktoobrilaste	}	vitskaja ja Barenhoim)
marss		

E. Aarne - Nukral hetkel } "Eesti heliloojate klaveripalu
 R. Päts - Rahvatants } lastele" I-II (koostanud
 Lemmik - Polüfooniline pala } V. Lensin)

Ansambel:

Pozzoli - Kurb minut }
 Stravinski - Tilim-bom } "Kaassegne klaverimuusika las-
 Hindemith - Intermezzo las- tele" I (Koptševski, Natanson)
 te mängust "Me
 ehitame linna"

II klass

Etüüdid:

Gnessina - Väikesed etüüdid algajatele II v.
 Schytte - op. 160 nr. 14, 18, 19, 21, 24
 Czerny-Germer - nr. 1-10 (I vihik)
 Goedicke - op. 46 nr. 11, 18, 20
 Goedicke - op. 32 "40 meloodilist etüüdi" I vihik

Polüfoonilised palad:

Bach - Menuett d-moll "Anna Magdalena Bachi noodivihik"
 Händel - Aaria d-moll }
 Händel - Rigaudon } "16 klaveripala"
 Goedicke - Rigaudon op. 36 }
 Sevtšenko - Kaanon } "Klaverimängu kool" (Nikolajev)

Suurvormid:

Clementi - Sonatiin C-duur }
 Berkovitš - Sonatiin C-duur } "Klaverimängu kool" (Nikolajev)
 Reinecke - Sonatiin B-duur }
 Kabalevski - Kerged variat-
 sioonid op. 51
 nr.1 }

Palad:

Tšaikovski - Vana prantsuse lauluke }
 Tšaikovski - Nuku haigus } op. 39 "Laste album"

Maikapar - Polka	}	<u>"Noor pianist" I (koostanud Rois-</u> <u>man)</u>
Kabalevski - Valss		
Kabalevski - Lauluks		
Berkovitš - Valss		
Berkovitš - Muinasjutt		
Glier - Mongoli laul	}	<u>"Eesti heliloojate klaveripalu"</u> <u>I-II (Lensin)</u>
Žilinskis - Läti polka		
Aarne - Lõbus kaerajaan		
Arro - Eesti tantsuviis	}	
Päts - Ringmäng		

Ansambel:

Britten - Sentimentaalne sarabanda	}	<u>"Kaasaegne klaverimuu-</u> <u>sika lastele" I (Kopt-</u> <u>ševski, Natanson)</u>
Milhaud - Süit "Scaramouche" (kat- kend)		
Poulenc - Pastoraal "Neeгри rapsod- diast"		

III klass

Etüüdid:

- Gnessina - Väikesed etüüdid algajatele IV vihik nr. 31, 33
 Schytte - op. 160 ja op. 108
 Lemoine - op. 37 nr. 6, 7, 10, 11, 17
 Czerny-Germer - nr. 11-15 (I v.)
 Goedicke - "25 kerget pala" op. 58 nr. 13, 18, 20

Polüfoonilised palad:

Bach - Menuett G-duur	}	<u>("Anna Magdalena Bachi noodivihik")</u>
Bach - Torupill		
Bach - Polonees g-moll		
Mozart - Menuett F-duur		<u>"Klaverimängu kool" (Nikolajev)</u>
Glinka - Fuuga a-moll		<u>"Polüfooniline vihik"</u>

Suurvormid:

- Beethoven - Sonatiin G-duur
 Goedicke - Sonatiin C-duur
 Žilinskis - Sonatiin
 Reimann - Väike sonatiin

Palad:

- Tšaikovski - Itaalia lauluke }
Tšaikovski - Uus nukk } (op. 39 "Laste album")
Tšaikovski - Nuku matused }
Maikapar - Väike komandör }
Maikapar - Liblikas } (op. 28 "Birjulki")
Maikapar - Meloodia }
Šostakovitš - Kurb muinasjutt (Klaveripalade album")
Kabalevski - Klounid op. 39
Gretšaninov - op. 98 "Laste album" (palad valiku järgi)
Beethoven - Koopaorav "Noor pianist" I (Natanson, Roisman)
B. Körver - Päike veereb mere taha "24 klaveripala"
E. Mägi - Tõel "10 klaveripala"

Ansamblid:

- Weber - Tants "Kogumik klaveripalu" (Ljahhovitskaja, Barenboim)
Poulenc - Külakontsert (katkend II osast) "Kaasaegne klaverimuusika lastele" (Koptševski, Natanson)
Schumann - Marsš "Klaverimängu kool" (Nikolajev)

IV klass

Etüüdid:

- Czerny-Germer - nr. 17, 18, 21-24, 30, 35, 36
Lemoine - op. 37, nr. 4, 5, 20-23
Loeschhorn - op. 65 "Valitud etüüdid algajatele" nr.-d 5,6,9
Lecoupey - Etüüd op. 17 nr. 20

Polüfooniilised palad:

- Bach - Prelüüd C-duur "Väikesed prelüüdid ja fuugad"
Bach - Menuett c-moll nr. 3 "Anna Magdalena Bachi noodivihik"
Händel - Courante F-duur "12 valitud pala"
Maikapar - Prelüüd ja fugetta (cis-moll) op. 28 "Birjulki"
Goedicke - Inventsiioonid op. 60 "15 väikest pala"

Suurvormid:

- Beethoven - Sonatain F-duur
Cimarosa - Sonatain d-moll

Maikapar - Variatsioonid vene teemale f-moll op. 8

Glier - Rondo op. 43

Aarne - Sonatiin A-duur

Palad:

Tšaikovski - Puusõdurite marss }
Tšaikovski - Masurka } op. 39 "Laste album"
Tšaikovski - Polka }
Schumann - Sitsiilia laul }
Schumann - Uljas ratsanik } op. 68 "Noorte album"

Maikapar - Kevadel op. 28 "Birjulki"

Maikapar - Sepikojas op. 8

Gretšaninov - Kurb lauluke op. 123

Prokofjev - Jalutuskäik op. 65 nr.2

Prokofjev - Marss op. 65

Schubert - Ekossees C-duur

Bela Bartok - Eskiis op. 9

Eller - Lauluke }

M. Saar - Pillilugu } "Eesti heliloojate klaveripalu" I v.

Reimann - Prelüüd } (koostanud Reimann ja Körver)

Ansambliid:

Tamberg - Katkend "Concerto grosso" I osast "Eesti heliloojate klaveripalu 4-le käele" (koost. Sillakivi)

Gliška - Tantsud ooperist "Ivan Sussanin" "Noor pianist" (Nantanson, Roisman)

Berkovitš - Valss "Noor pianist" II (koostanud Roisman)

V klass

Etüüdid:

Czerny-Germer - nr.1, 4, 6 (II vihik)

Bertini - op. 29 nr.9, 11, 12

Loeschhorn - op. 66 nr.1, 2

Goedicke - op. 47 nr. 20, 26

Polifoonilised palad:

Bach - Väikesed prelüüdid I nr. 1, 3, 5, 6, 7

Goedicke - Prelüüd a-moll (op. 58)

Maikapar - Kaanon (op. 28)

Händel - Sarabanda variatsioonidega "12 kergeget pala"

Telemann - Bourree Es-duur "Kogumik XVII-XVIII s. heliloojate klaveripalu" (red. Jarovski)

Suurvormid:

Clementi - Sonatiin F-duur op. 36 nr.4

Kuhlau - Sonatiin C-duur op. 55 nr.1

Mozart - Sonatiin B-duur

Bartok - Sonatiin D-duur

Tamberg - Väike sonatiin g-moll

Palad:

Tšaikovski - Magus unelm

Tšaikovski - Leierkastimees

Tšaikovski - Löökese laul

Tšaikovski - Valss

} op. 39 "Laste album"

Šostakovitš - Gavott "Nukkude tantsud"

Šostakovitš - Lüüriiline valss

Kalinnikov - Kurv laul

Kabalevski - Nali op. 27 "Valitud palad"

Hatšaturjan - Ratsavägi "Laste album"

Glier - Pöldudel op. 34

Schumann - Väike romanss op. 68 "Noorte album"

Grieg - Valvuri laul

Grieg - Haldjate tants

} op. 12 "Lüüriilised palad"

Beethoven - Elisele

E. Mägi - Murelaul

E. Mägi - Väike valss

} 10 klaveripala

V. Kapp - Skertso "Eesti heliloojate klaveripalu"II (Reimann)

Ansambliid:

Tšaikovski - Introduktsioon ja tants balletist "Tuikede järv"

Schumann - Valss Pedagoogiline repertuaar III-IV kl.

Arenski - Valss op. 34

VI klass

Etüüdid:

- Czerny - op. 299 nr. 1-4 (I vihik)
Loeschhorn - op. 66 nr. 6, 9, 12
Schytte - op. 68 nr. nr. 5-7, 9, 12, 18
Heller - op. 45 nr. 14, 15
E. Mägi - Etüüd F-duur "10 klaveripala"

Polüfoonilised palad:

- Bach - Väike prelüüd nr. 4 D-duur
Bach - 2-häälne inventsioon C-duur
Händel - Allemande "12 kergeid pala"
Händel - Chaconne d-moll
Maikapar - Prelüüd ja fugetta a-moll
Ljadov - Kaanon op. 34

Suurvormid:

- Kuhlau - Sonatiin A-duur op. 59
Clementi - Sonatiin Es-duur op. 37
Cimarosa - Sonatiin C-duur
Haydn - Sonaat G-duur nr. 12
O.Sau - Variatsioonid

Palad:

- Tšaikovski - Napoli laul }
Tšaikovski - Baaba-jagaa } op. 39 "Laste album"
Gretšaninov - Sügislauluke "Pastellid"
Glier - Romanss op. 31 "12 laste pala"
Sostakovitš - Polka
Sostakovitš - Romanss
Grieg - Valss c-moll op. 38
Grieg - Arietta op. 12
Bela Bartok - Öntu külas "Valik kergeid palu" 1963
Bela Bartok - Talupoegade tants
Schubert - Valss G-duur op. 50
Naissoo - Valss "Besti helliloojate klaveripalu" II (Reimann)

Ansambliid:

E. Kapp - Katkend balletist "Kalevipoeg" "Eesti heliloojate klaveripalu neljale käele" (koost. Sillakivi)

VII klass

Etüüdid:

Czerny - op. 299 nr. 6, 7, 10-13
Loeschhorn - op. 66 nr. 11, 15, 17, 24, 28
Behrens - op. 61 nr. 4, 15, 17, 24, 28
Schytte - op. 68 nr. 21, 23, 25

Polüfoonilised palad:

Bach - 2-häälne inventsioon (valiku järgi)
Händel - Sarabanda }
Händel - Prelüüd } "12 kerget pala"
Kabalevski - Prelüüde ja fuugasid op. 61 (valiku järgi)
Pahhulski - Kaanon a-moll "Kogumik polüfoonilisi palu" II osa
(koostanud Ljahhovitskaja)

Suurvormid:

Kuhlau - Sonatiin C-duur op. 55
Clementi - Sonatiin D-duur op. 36
Beethoven - Sonaat G-duur op. 49 nr. 2
J. Chr. Bach - Finaal sonaadist op. 17 nr. 5
Kabalevski - Variatsioonid D-duur op. 40 nr. 1

Palad:

Tšaikovski - Aprill - Lumikelluke }
Tšaikovski - Detsember - Valss } "Aastaajad"
Tšaikovski - Sõnadeta laul op. 40 nr. 6
Prokofjev - Skertso "Klaveripalad noorukitele"
Prokofjev - Menuett
Prokofjev - Valss
Grieg - Eleegia op. 38
Hatsaturjan - Rahvatoonis "Laste album"
Maikapar - Miniatuurne novellett a-moll op. 8

Mussorgski - Pisar

Mendelssohn - Sõnadeta laul g-moll nr.6

Cyril Scott - Sentimentaalne valss "Kaasaegsete lääne heli-
loojate palad" 1964

Pärt - Liblikad

V. Kapp - Valss-skertsando "Eesti heliloojate klaveripalu" II
(Reimann)

Ansamblid:

Hatšaturjan - katkendeid balletist "Gajane"

E. Kapp - katkendeid balletist "Kalevipoeg"

Bizet - Laste mängud

Glazunov - Ungari tants nr. 4

VIII klass

Etüüdid:

Czerny - op. 299 - II, III, IV vihik

Loeschhorn - op. 66 nr. 25, 27, 29, 32

Behrens - op. 61

Bertini - op. 32

Agafonnikov - "Värten" a-moll

Mac Dowell - Kontsertetüüd op. 39 nr. 8

Polüfoonilised palad:

Bach - 2- või 3-häälne inventsioon

Glinka - Fuuga a-moll

Skrjabin - Kaanon d-moll

Bach - Kabalevski - Oreliprelüüdid ja fuugad (valiku järgi)

Suurvormid:

Haydn - Sonaat Es-duur nr.3

Mozart - Sonaat D-duur nr. 9

Kabalevski - Sonatiin g-moll op. 13 nr. 2

Berkovitš - Variatsioonid Paganini teemal

Clementi - Sonaat B-duur op. 47 nr. 3

Palad:

Tšaikovski - Juuni - Barkarool } "Aastaajad"
Tšaikovski - Oktoober - Sügislaul }

Rubinstein - Barkarool op. 30 nr.1

Rubinstein - Romanss op. 44 nr.1

Grieg - Liblikas

Grieg - Norra tants

Grieg - Kevadele

Glinka - Meloodiline valss

Dvořak - Humoresk op. 101 nr.7

Prokofjev - Valss op. 65 "Laste muusika"

Lemba - Pastoraal } "Eesti heliloojate klaveripalu" II (Rei-
Reimann - Menuett } mann)

E. Kapp - Öö reidil "Tallinna pildid"

Ansamblid:

Dvořak - Slaavi tants nr. 5 op. 46

Glinka - Valss-fantaasia

Программа
музыкального класса общеобразовательной
школы
На эстонском языке
Ротапринт РИУУ

Редактор: Л. Торман

Toimetaja: L. Torman

Trüki antud 12.10.70.a. Trükipoognaid 4,25.
Arvestuspoognaid 2,97. Tell. 175. Tir. 1000.
VÕT-1 rotaprint.
Hind 8 kop.

Hind 8 kop.

A-

31026

77 885

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00495457 6